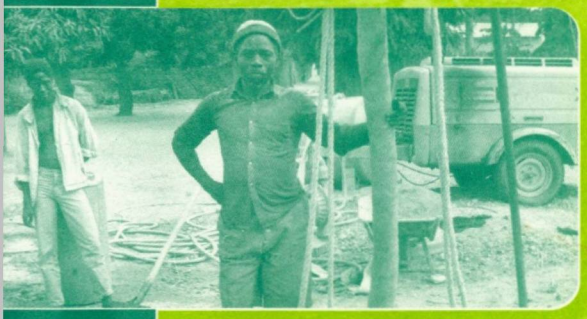

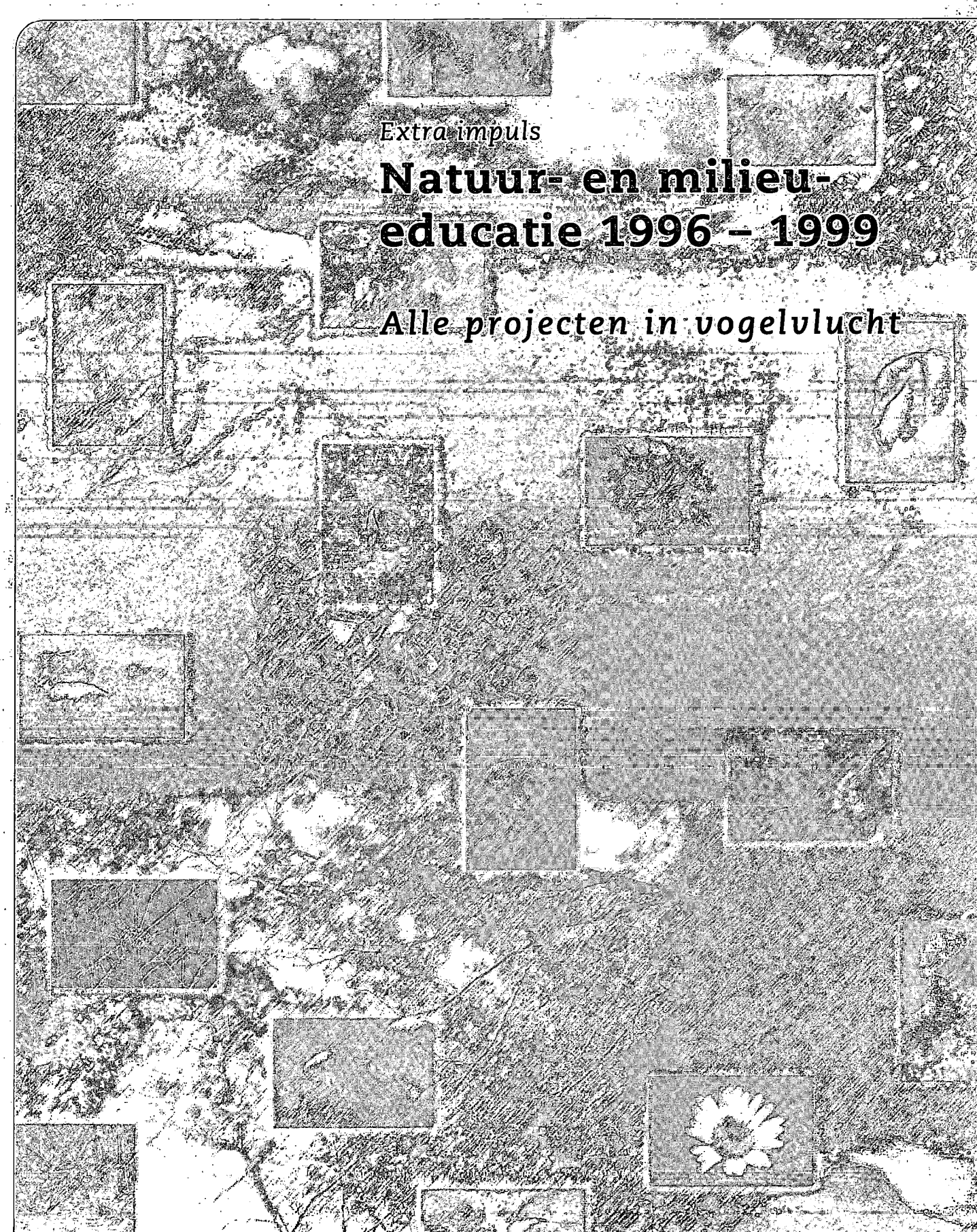
Extra impuls

Natuur- en milieu-educatie 1996 – 1999

Alle projecten in vogelvlucht

NATUUR- EN MILIEU- EDUCATIE
EXTRA IMPULS

duurzame wereld
ncdo

Extra impuls

Natuur- en milieu-educatie 1996 – 1999

Alle projecten in vogelvlucht

Colofon

NCDO, *de Nationale Commissie voor internationale samenwerking en duurzame ontwikkeling* streeft naar een duurzame wereld. Een rechtvaardige wereld met oog voor belangen van huidige en toekomstige bewoners. Dat doet ze door mensen in Nederland te informeren over en nauwer te betrekken bij internationale samenwerking en duurzame ontwikkeling. Hiervoor werkt ze nauw samen met intermediairs als het bedrijfsleven, de overheid, particuliere organisaties, jongerenorganisaties e.a.
Zo wil de NCDO bijdragen aan een draagvlak voor maatregelen die gericht zijn op rechtvaardige maatschappelijke verhoudingen en op duurzame productie en consumptie, in Nederland en elders in de wereld.

De Extra Impuls 1996 - 2000 is een programma van zes samenwerkende ministeries: Buitenlandse Zaken / Ontwikkelingssamenwerking; Landbouw, Natuurbeheer en Visserij; Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen; Verkeer en Waterstaat; Volksgezondheid, Welzijn en Sport; Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.
Doel van de Extra Impuls is om de structurele inbedding van natuur- en milieu-educatie (NME) in het onderwijs te versterken en de buitenschoolse NME te ontwikkelen en in te voeren.

Informatie en bestellen:
NCDO
Postbus 18184
1001 ZB AMSTERDAM
Telefoon: 020 – 550 35 55
Fax: 020 – 620 87 16
Bestelnummer: 99 NME-001
E-mail: info@ncdo.nl
Website: http://www.nme-rotonde.nl

Redactie: Nanette Hagedoorn (NCDO), Eric van der Aa (NCDO), Harm Blanken (NovioConsult)
Foto's:
pagina 6: Peter Hilz/Hollandse Hoogte,
pagina 14: Fotopersburo William Hoogteyling V.O.F/Hollandse Hoogte,
pagina 20: Michiel Wijnbergh/Hollandse Hoogte,
pagina 30: Philip Vanoutrive/ Hollandse Hoogte,
pagina 36: Kadir van Lohuizen/Hollandse Hoogte,
pagina 42: Ton Poortvliet/Hollandse Hoogte
Vormgeving: Lanphen Ontwerpt
Druk: De Bevrijding

Amsterdam, november 1999

duurzame wereld
ncdo

Bezoekadres: Nieuwe Keizersgracht 45. 1018 VC Amsterdam
Correspondentieadres: Postbus 18184, 1001 ZB Amsterdam
Telefoon: (020) 550 35 55 Fax: (020) 620 87 16
E-mail: info@ncdo.nl
http://www.ncdo.nl

Inhoud

Voorwoord 4

Inleiding 5

Projecten

Natuurbesef 7

Biodiversiteit 15

Duurzaamheid 21

Mondiale aspecten 31

Mobiliteit 37

Professionalisering en kwaliteitszorg 43

Register ***'Uitvoerende organisatie'***

Landelijk 60

Provinciaal 61

Lokaal 62

Register ***'Doelgroepen'***

Onderwijs 63

Overheden 63

Buitenschools 63

NME-organisaties 63

Andere maatschappelijke organisaties 64

Voorwoord

In dit boekje is de indrukwekkende hoeveelheid projecten van vier jaar Extra Impuls in de volle omvang opgenomen. In de publiciteit en communicatie rond de Extra Impuls zijn nooit eerder alle projecten in één uitgave gebundeld. Nu, met de slotconferentie is dan het goede moment aangebroken om u dit overzicht in handen te geven of kort daarna toe te sturen.

Misschien is de opsomming van de projecten wat droog en saai om door te lezen. Daar is het eigenlijk ook niet voor bedoeld. Het is meer een bladerboek of een opzoekboek om te zien welke projecten voor u interessant kunnen zijn of u inspiratie kunnen geven bij uw werk.
De bijgevoegde CD-ROM laat u kennismaken met de eerste 48 documenten, die afkomstig zijn van Extra Impuls-projecten.
In het kader van de doorwerking van de Extra Impuls-projecten is het de bedoeling dat van alle projecten documenten worden opgenomen op de definitieve CD-ROM die in het voorjaar van 2000 zal verschijnen, als de projecten zijn afgerond.
Tot die tijd is de actuele informatie over de projecten ook op de NME-website www.nme-rotonde.nl terug te vinden.

Het zoeksysteem op de CD en op NME-rotonde maakt het mogelijk om snel en geavanceerd de informatie te zoeken die u nodig heeft. U kunt op ieder gewenst trefwoord zoeken.

Kortom, de redactie wil u uitnodigen om kennis te nemen van de ervaringen die zijn opgedaan in de projecten van de Extra Impuls. Zoek in vogelvlucht uw project-prooi en zoom in op de CD-ROM om de resultaten van de projecten scherp op het netvlies te krijgen.

De redactie

Inleiding

De uitdaging

Hoe breng je driehonderd NME-projecten van uiteenlopende snit op een overzichtelijke manier bij elkaar in een boekje, dat niet te dik mag worden? Gekozen is voor een simpele oplossing met meerdere zoekmogelijkheden.

De ruggegraat

De hoofdindeling van 'Vogelvlucht' is die van de programmering van de Extra Impuls van de laatste jaren: in een zestal programma's konden projectaanvragers hun projecten indienen:

- Natuurbesef
- Biodiversiteit
- Duurzaamheid
- Mobiliteit
- Mondiale aspecten
- Professionalisering en kwaliteit

De projecten uit de *'open programmering'* en de projecten uit het *onderwijsprogramma* zijn eveneens door de redactie ondergebracht in deze zes thema's. Van de onderwijsprojecten is bovendien een aparte bundel samengesteld door het procesmanagement VO in Den Haag.

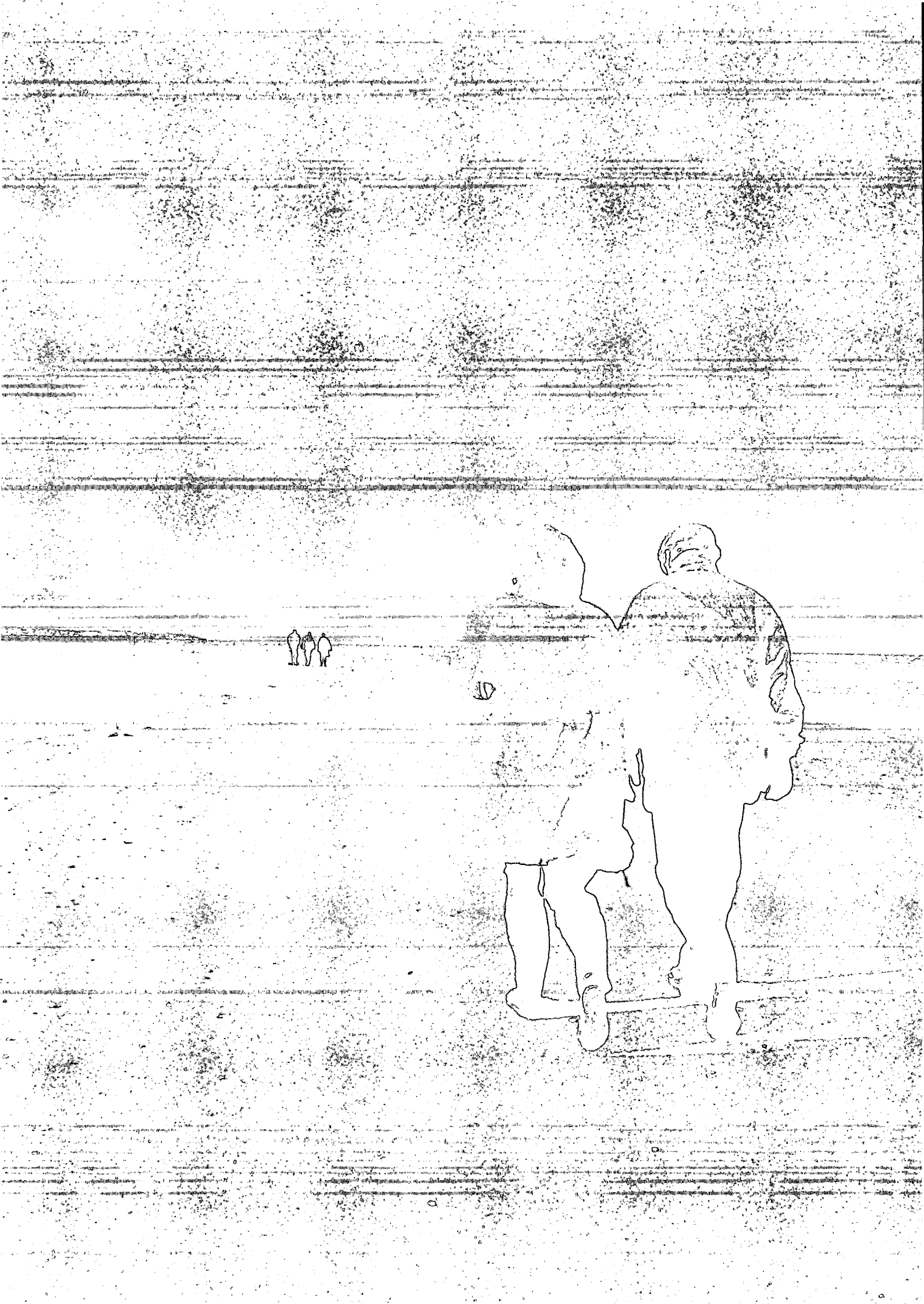
Twee zoekregisters

Om het zoeken naar projecten van uw gading te vergemakkelijken zijn achterin het boekje twee registers opgenomen. De registers verwijzen naar de nummers van de projecten.

- een doelgroepenregister
- een uitvoerdersregister, geordend naar landelijk, provinciaal en regionaal schaalniveau.

Zoeken op de CD-ROM

Gezien de hoeveelheid projecten (rond de driehonderd) heeft de redactie ervoor gekozen om de beschrijvingen op papier zo kort en zakelijk mogelijk te houden. Op de bijgeleverde CD-ROM staan alle 'projectproducten' die bij het ter perse gaan beschikbaar waren (de definitieve versie verschijnt in 2000). Dat zijn honderden zo niet duizenden pagina's. De documenten zijn gescand en vervolgens omgezet in internetbestanden. Dat betekent dat u op de CD net zo kunt zoeken als op internet.
Op het schijfje zelf staat gedrukt hoe u de CD-ROM kunt opstarten. Bent u eenmaal opgestart dan wijst het gebruikersvriendelijke zoeksysteem zich 'vanzelf'.

Natuurbesef

Een duurzame samenleving houdt rekening met haar leefomgeving, de natuur. Natuurbesef is een belangrijke drager voor duurzaamheid. Natuur in samenhang met economie, cultuur en de samenleving vormt de invalshoek bij dit programma van de Extra Impuls.

In 1997 stond de vraag centraal hoe NME kan bijdragen de werkende mens meer verantwoordelijk te leren omgaan met de natuur ('Homo Faber, natuurlijk duurzaam'). Voor 1998 en 1999 is gekozen om te zoeken naar een natuurbegrip dat geschikt is om de noodzaak en het nut van zorgvuldig en duurzaam omgaan met natuur en milieu te kunnen begrijpen.

ONDERWIJS

1. NIVON, Centraal Bureau,

dhr. R. de Lange, Nieuwe Herengracht 119, 1011 SB Amsterdam, 020-6269661

Natuurvriendenhuizen en NME

Verdieping, d.m.v. ombouwen natuurvriendenhuizen naar veldstudiecentra voor met name basis-scholen en een spin-off naar de 'gewone recreant' (2 pilots in Hoek van Holland en Lage Vuursche); koppeling aanbrengen tussen recreatie en educatie.

Output

- "Veldwerkmodules: een compleet programma in een handomdraai", oktober 1997, NIVON, Amsterdam.
- Folder "Veldwerken met de school bij het NIVON"

2. Veldstudie Hei- en Boeikop, Stichting,

dhr. drs. G.A. van Griethuysen, Hei- en Boeikopsweg 143, 4126 RH Hei- en Boeikop, 0347-342085

Ontwikkeling Veldwerkhandleiding,

Er is voor leerlingen basisvorming een programma samengesteld, waarmee ze op speciaal daarvoor bedoelde centra aan veldwerk kunnen doen. Er wordt, i.s.m. CITO, een docentenhandleiding bij het materiaal gemaakt, zodat het veldwerkprogramma ook door leraren zelfstandig in de eigen schoolomgeving gebruikt kan worden.

Output

"Veldwerk in de basisvorming: een handleiding voor docenten" M.H.J.E Raaijmakers & G.A. van Griethuysen (eindredactie), 1997, Uitgeverij Thieme Zutphen, ISBN 9003402019.

3. Stichting Noordzee,

dhr. M. Langendijk, Drieharingstraat 25, 3511 BH Utrecht, 030-2340016

Coastwatch Nederland

Grote aantallen scholieren onderzoeken kust of strand op vooral zwerfvuil.

Output

- Map met doe-activiteiten, Coastwatchkrant 1996, Coastwatch-folder
- "Mag ik even uw aandacht" (overzicht publiciteit 1996)
- "Zoveel troep had ik niet verwacht; zwerfvuil op de nederlandse kust", rapportage over het coastwatch onderzoek 1996, Michel Langendijk, december 1996
- Informatiemap Coastwatch
- Coastwatch-nieuwsbrief
- Video-journaal (alle televisie-rapportages '96)

4. Rijks Universiteit Utrecht, leerstoelgroep NME,

dhr. A.E.J. Wals, Postbus 8130, 6700 EW Wageningen, 030-2547347

Analyse van natuurbeelden in NME-materialen

De leerstoelgroep voert een inventariserend en analyserend onderzoek uit naar de hantering van het begrip "natuurbeelden" in NME lesmaterialen.

Output

Rapport "Quick scan natuurbeelden in lesmethoden Aardrijkskunde en Biologie voor Basis- en Voortgezet Onderwijs: een onderzoek uitgevoerd in opdracht van de interdepartementale Stuurgroep NME", Leerstoelgroep Agrarische Onderwijskunde LUW, M. Margadant-van Arcken & A.E.J. Wals (eindredactie), juni 1998, Wageningen, ISBN 90-6754-531-7.

5. SLO,

M. Pieters, Postbus 2041, 7500 CA Enschede, 053-4840840

Imago's van de natuur

Zowel de natuur als ecologische basis voor het bestaan, als de natuur in haar intrinsieke waarde, wordt door mensen vaak met stereotype beelden ingevuld. De bedoeling is om deze beelden in beide categorieën aan te vullen met andere mogelijkheden om naar de natuur te kijken.

Output

- videoproductie 'Imago's van de natuur'(pilot), produktienummer 1666.928
- lesmateriaal voor voortgezet onderwijs "Shoppen in de Tropen: over natuurbeelden gesproken", februari 1999, Jan Greven, SLO, Enschede. (lesmateriaal en video horen bij elkaar in één pakket!!)

6. Vakgroep Agrarische Onderwijskunde,

de heer A.E.J. Wals, Postbus 8130, 6700 EW, Wageningen, 0317 484343

Natuur als belangentegenstelling

Ontwikkelen van voorbeeldlesmateriaal over natuur als belangentegenstelling. Doorwerking van dit materiaal realiseren in nieuw te ontwikkelen of herziene methoden.

NIET-ONDERWIJS

7. Allardsoog-Hunneschans,

mw. drs. G. Wuring, Jarig v.d. Wielenwei 32, 9243 SH Bakkeveen, 0516-541166,

De binnenkant van het milieuvraagstuk

NME-professionals handvaten geven om op een andere manier tegen natuur- en milieuvraagstukken aan te kunnen kijken, n.l. beginnend bij persoonlijke bewustwording en spirituele groei.

Output

- "De binnenkant van het milieuvraagstuk: ecologie van mens, milieu en samenleving" verslag van 4 studiedagen, april 1997, Arlieneke Ouwehand/Gerwine Wuring (eindredactie), Bakkeveen.
- "Experimenteren met werkvormen voor Aarde-educatie", verslag van drie dagen experimenten/methodiekontwikkeling, oktober 1996, Mevr. ir. N.A. Ouwehand, Arnhem.
- "Synthese van maatschappelijke ontwikkeling en persoonlijke groei", verslag van een weekendworkshop, april 1997, Arlieneke Ouwehand, Bakkeveen.
- Nieuwsbrieven van 'Netwerk Aarde, Milieu en Spiritualiteit', redactieadres: Mariët Keuning, Kennemerland 206 9405 LP Assen, 0592-357049, Assen.
- "Slotanalyse Marktverkenning Syntheseworkshops", februari 1997, Linda Hellevoort, Zeist.

8. AVVN, Algemeen Verbond van Volkstuindersverenigingen in Nederland,

dhr. W. Hoentjen, Kemphaanweg 1, 1358 AA Almere, 036-5384436, website: www.home.wxs.nl/~tuinpark/avvnhol.htm.

Lesmateriaal Nationaal Keurmerk

Er is een nationaal keurmerk 'Natuurlijk tuinieren' ontwikkeld. Om dit ingang te doen vinden is toegankelijk geordend materiaal voor tuinders nodig.

Output

"Handboek natuurlijk tuinieren", Francis Flohr/Wim Hoentjen e.a., juli 1996, Almere. (Naslag- en instructiewerk voor amateurtuinders(verenigingen), met veel doe-opdrachten

9. Educambio, Stichting,

mw. K. Dorp, 1e Helmersstraat 169, 1054 DS Amsterdam, 020-6890889.

Rites de passage, natuur en poëzie

Ontwikkelen van methoden gebaseerd op kunst en cultuur uit het Zuiden voor NME-organisaties, vluchtelingen- en vrouwenorganisaties.

Output

Workshops gedichten schrijven: het beleven van de natuur staat o.a. centraal.

10. Gemeente Breda,

Mevr. W. Bonthuis, Postbus 3106, 4800 DC Breda, 076-5294000,

NME in de buurt

Ontwikkeling NME-methodieken ten behoeve van het vergroten van de betrokkenheid bewoners bij ecologisch groenbeheer in de eigen leefomgeving. Doelgroepen zijn andere gemeenten in Nederland.

Output

- Onderzoeksrapport "NME in buurt ....", 1997, G. Endedijk/W. Bonthuis/G. de Clerq/ J. Plasmans.
- Verslag "Onderzoek naar de inzet van NME t.b.v. het vergroten van de betrokkenheid van bewoners bij het thema Mobiliteit in de eigen leefomgeving", Gemeente Breda, Projecten bureau NME, Wieke Bonthuis, juni 1999.

11. Consulentschap NME Friesland,

p/a dhr. J. de Bruin, Postbus 538, 8901 BH Leeuwarden, 058-2890463, cnme.friesland@ivn.nl

Internationaal project Waddengebied

Training vrijwilligers en seizoenmedewerkers voorlichting en educatie in het Waddengebied van Duitsland, Denemarken en Nederland.

Output

- Trilaterale werkgroep (Nederland, Duitsland en Denemarken)
- Praktische veldgids (in Nederlands én Duits!) voor vrijwilligers en tijdelijke krachten, januari 1999
- Driedaagse workshop voorjaar 1998 gehouden voor trainers van vrijwilligers en tijdelijke krachten + verslag van workshop in 'Wadden-educatief nr. 9, juli 1998.

12. Kwadrant; stichting,

mw. M. van Apeldoorn, Postbus 194, 8200 AD Lelystad, 0320-244259, ic@spectrum-gelderland.nl (voor bestelling materiaal)

Groene start in de kinderopvang

Consulentschappen NME Flevoland & Gelderland, Spectrum (Gelderse welzijnsorganisatie) en Kwadrant (welzijnsorganisatie Flevoland) willen organisaties voor kinderopvang, het management, de leidsters en ouders stimuleren om meer aandacht te geven aan natuur en milieu in de opvoeding.

Output

"Een groene start, natuur en milieu in de kinderopvang", een handleiding voor invoering van natuurbeleving en milieuzorg in organisaties voor kinderopvang, oktober 1997, Corina Berkenbosch/Riet Rijs, Lelystad/Arnhem/Velp. *(Handleiding bevat algemene achtergrondinformatie over NME en over integratie natuurbeleving en milieuzorg in beleid, 2 trainingen en bijbehorend cursusmateriaal.)*

13. Recreatiewerk Zuid-Nederland,

dhr. S. Minnes, Postbus 5001, 5201 GA Den Bosch, 073-6121800.

Natuurrecreatie

RZN (organisatie voor werving/opleiding/begeleiding en plaatsing van vrijwilligers en recreatiewerkers op recreatiebedrijven) constateert een groeiende behoefte aan natuurrecreatieve activiteiten: een training wordt ontwikkeld voor vrijwilligers op de recreatiebedrijven, die daarna natuurrecreatie zelf beter kunnen uitvoeren.

14. Reinwater, Stichting,

dhr. M. de Rooij, Vossiusstraat 20, 1071 AD Amsterdam, 020-6719322

Problematiek diffuse bronnen

Doel is het probleem van de diffuse bronnen hoog op de maatschappelijke te agenda krijgen. Voor de oplossing is mobilisering van een breed maatschappelijk veld nodig. De creativiteit van alle betrokken actoren (bouw, consumentenproducten, landbouw, scheepvaart en verkeer) wordt aangesproken.

Output

- Verslagen van 5 educatieve meetings, n.l. 'Huishouden en Milieu, 4 december 1996', 'Bouw en Milieu, 11 december 1996', 'Landbouw en Milieu, 12 december 1996', 'Opinieleiders Water en Milieu, 16 mei 1997' en 'Recreatievaart en Milieu, 12 juni 1997'.
- Brochure "Diffuse bronnen van waterverontreiniging: het vraagt om een gezamenlijke aanpak", november 1997.
- "Emissie-arm bouwen op IJburg, verslag expertmeeting 15-1-1998.
- "Expert-meetings 'duurzame drinkwaterleidingen", verslag van expertmeetings op 2-4-1998 en 22-6-1998, Tinco Lycklama à Nijeholt & Marc de Rooy, St. Reinwater, Amsterdam, juli 1998.
- Brochure "Water in beweging: de interactieve communicatiestrategie van Stichting Reinwater", december 1998, St. Reinwater, Mark van Kollenburg.

15. Small World Media Nederland, Stichting,

dhr. H. Ruijgrok, Minahassastraat 1, 1094 RS Amsterdam, 020-6938661

Proeftuin Tielerwaard

Bij een gebiedsgerichte aanpak van Agrarisch Natuurbeheer zijn communicatie en educatie belangrijk om participatie van landbouwers en streekbewoners te vergroten. Met behulp van de 'rural rapid appraisal' methode wordt participatie gestimuleerd en ondersteund.

Output
- Video-productie "Proeftuin Tielerwaard", 1997, Small World Media, Huub Ruijgrok, Amsterdam. (in de video zijn landbouwers en streekbewoners aan het woord over hun visie op agrarisch natuurbeheer. De video is geschikt om te gebruiken bij regionale/lokale discussies over agrarisch natuurbeheer)
- Video-documentaire: "Trekkers voor de Natuur: agrarisch natuurbeheer in de Tielerwaard-West", maart 1998, St. Small World Media, Huub Ruijgrok, Amsterdam.

16. Bezoekerscentrum Gemaal de Hooge Boezem, Stichting,

ir. C.D.D. Donath, Hoogstraat 31, 2851 BB Haastrecht, 0182-502003

Water, levensbron die je moet leren kennen

Samenwerking van een vijftal instellingen op het gebied van stoomwerktuigen en gemalen (o.a. bezoekerscentra). Men wil tot een integrale benadering komen van het fenomeen 'water' als insteek voor NME. Per regio is een invulling op maat voorzien.

Output
- "Inventarisatie van educatieve materialen over water", Rob Kloppenburg, maart 1997, Haastrecht.
- "Malen om water: handreiking aan gemalen bij de realisatie van de functie bezoekerscentrum", oktober 1997, R. Kloppenburg/A.F. Felix.
- "Malen om water: onderzoek naar de mogelijkheden voor samenwerking op het gebied van NME tussen historische gemalen en waterschappen", St. Reinwater Amsterdam, Bowine Wijffels, mei 1998.

17. Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJN),

Postbus 9955, 1243 ZS 'S Graveland, 035-6559848, njn@freemail.nl

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Vergroting van het natuurbesef onder jongeren, door middel van materialen en activiteiten die erop gericht zijn om praktisch inzicht in de EHS te verwerven. Concreet betekent dit dat de EHS-routes door jongeren middels (eendaags)onderzoekjes en monitoring bekeken worden en men tevens mogelijke verbeteringen probeert te formuleren.

Output
- Amoeba-tijdschriften (2x) met informatie over EHS, Themaweekend handleiding, NH-infobulletin: onderzoekshandleiding EHS, EHS-folder, 'September'-folder en EHS-poster.
- Thema-nummer Amoeba over Ecologische Hoofdstructuur, april 1998
- diverse verslaglegging via organen van regionale afdelingen van de NJN

18. Natural Step Nederland, Stichting,

dhr E.J.J. van Hezik, Zeestraat 71, 2518 AA Den Haag, 070-3604134

Natuurbesef in bedrijven

De Natural Step Methode is gebaseerd op 4 systeemcondities en gaat uit van 'backcasting' (d.w.z. op langere termijn doelen stellen en terug rekenen naar de stap die daarvoor vandaag genomen moet worden). Door de methode te gebruiken worden bedrijven en haar werknemers gestimuleerd om maatregelen tot duurzaam ondernemen om te zetten in daadwerkelijk gedrag.

Output
- Eén train-de-trainersprogramma uitgevoerd bij het internationale bedrijf Interface
- Twee train-de-medewerkers-programma's uitgevoerd bij BodyShop én NBI-bank (behoort bij ING-groep).
- per bedrijf bestaande materialen van St. Natural Step op maat aangepast en aangeboden.

19. Vlinderstichting,

Mevr. ir. T. Wolterbeek, Postbus 506, 6700 AM Wageningen, 0317-424224

Natuurbesef in de gezondheidsinstellingen

Gezondheidsinstellingen hebben vaak grote terreinen met veel groen en natuur, met name instellingen voor verstandelijk gehandicapten, psychiatrische ziekenhuizen en verpleeghuizen. Dit project wil de aandacht voor het thema natuurbesef en de natuureducatie bij de gezondheids-instellingen bevorderen.

20. De 12 provinciale Milieufederaties,

mevrouw P Ket, Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht, 030-2348214

Natuur in VINEX-locaties,

Kansen voor natuur in nieuwe woonwijken inventariseren in onder de aandacht brengen van bewoners N&M-groepen en betrokkenen uit de bouwwereld (beleid en uit voering)

21. Consulentschap Natuur en Milieu Drenthe,

Mevr. G.M. van Dinteren, Postbus 125, 9400 AC, Assen, 0592-37.17.40

Nieuwe binding

Interactieve planuitwerking van het vastgestelde gebiedsgerichte beleid in het Hunzegebied (Drenthe)

22. De Balie,

mevrouw K. de Klein, Kleine Gartmanplantsoen 10, 1017 RR, Amsterdam, 020-55 35 151

Stel het is vandaag toekomst

Organiseren van zes maatschappelijke debatten, waarin verwevenheid natuur-cultuur-stad-platteland-infrastructuur centraal staat.

Output

- Debatten reeks 'Ordeverstoorders':
  8 november 1998: Schiphol
  25 januari 1999: Asfalt of Glasvezel; over nieuwe technologie en ruimtelijke ordening
  24 maart 1999: De onberekenbare mens; over plannen voor een onvoorspelbare toekomst
  28 april 1999: De beweeglijke mens; over attractieparken, sportterreinen en desire-lines
  27 mei 1999: De mens van de rekening; over de ruimtelijke ordening en de macht van het geld
- Slotmanifestatie 'De verstoorde orde' d.d. 20 juni 1999 met diverse debatten, twistgesprekken en presentaties.

23. Natural Step Nederland, Stichting,

de heer E.J.J. van Hezik, Zeestraat 71, 2518 AA, Den Haag, 070-3604134

Cursuscurriculum Natuurbesef

Op grond van 3 casussen uit 97/98 wordt een cursuscurriculum verder ontwikkeld. Natural stepmethode wordt geschikt gemaakt voor praktische toepassing binnen ondernemingen

Output

- Negen 'Natural-Step'-programma's uitgevoerd bij diverse bedrijven, n.l. IJssel Technologie, Vocking (vleeswarenfabrikant), KLM Ground Services, Holec Holland (energie-distributie), Van der Zande Advies (agrarische sector), Wageningen Ecópolis (Duurzame kennisstad), Techn. Universiteit Eindhoven, Erasmus Universiteit R'dam & Amerikaanse Ambassade Den Haag.
- Cursuscurriculum 'Natural Step'

24. Natuur en Milieu Overijssel,

mevrouw K. Geschiere, Stationsweg 3, 8011 CZ, Zwolle, 038-4217166

Natuur als belangentegenstelling

Ontwikkeling van een methode die groepen en individuen inzicht verleent in de verschillende natuurvisies en zelf een standpunt laat in nemen. Bestaat uit 'school' en 'maatschappij'.

25. Noord-Brabantse Christelijke Boerenbond,

de heer A.W. Kalkhoven, Spoorlaan 350, 5038 CC, Tilburg, 013-5836284

Natuurbesef agrariërs

Toekomstige Agrariërs leren dat natuur en milieu binnen een duurzame productiewijze volledig geïntegreerd kunnen zijn in de bedrijfsvoering.

Biodiversiteit

Uitgangspunt van het programma biodiversiteit is dat het thema mogelijkheden biedt om langs een nieuwe weg een aantal maatschappelijke vraagstukken aan de orde te stellen. Wat betekent biodiversiteit voor het leren over behoud, benutting en eerlijke verdeling van natuurlijke rijkdommen? Hoe kunnen mensen in hun directe werk- en woonomgeving kennismaken met de variëteit aan soorten in relatie met een duurzame omgeving? Of, welke relatie is er tussen biodiversiteit en visvangst?

ONDERWIJS

26. LUW, Vakgroep Agrarische Onderwijskunde,

dhr. dr. R. van Haarlem, Postbus 8130; 6700 EW Wageningen, 0317-484343,

Agro-ecologische zones in Europa

Ontwikkeling van een casusmethode 'biodiversiteit', voor het voortgezet onderwijs. De casusmethode (afgeleid van Harvard-methode) heeft tot doel om het discussie-onderwijs te stimuleren, om de oordeelsvorming bij leerlingen te verbeteren en de vaardigheid om complexe problemen te doorzien, te vergroten.

Output

- 4 interdisciplinaire casussen ontwikkeld rond het thema biodiversiteit:
- "Bescherming van ganzen en gewasschade i.d. landbouw"
- "Beschermde olifanten en schade i.d. landbouw in Zimbabwe"
- "Wilde hamster in Zuid-Limburg bedreigd door de landbouw"
- "Biodiverse aardappel"

Samenstelling: H.B. Westra & R. van Haarlem (augustus 1997, Wageningen)

Elke casus bestaat uit een docentenhandleiding en leerlingmateriaal

27. NME-net,

dhr. H. Frantzen, Postbus 14007, 3508 SB Utrecht, 030-2547347

Leven met Maas - een vervolg

Project voor leerlingen uit het voortgezet onderwijs, lokale bestuurders en NME-instellingen, gericht op onderzoek in het stroomgebied van de Maas door scholen.

Output

"Leven met de Maas: handboek voor de basisvorming van het voortgezet onderwijs", Renate Foks/Bowine Wijffels/Lisette Bakker/ Sholamit Bregman, Eindhoven, december 1997.

28. Van Hall Instituut,

dhr.drs. W. Nijlunsing, Postbus 1754, 8901 CB Leeuwarden, 058-2846160, e-mail h.boekhoud@pers.vhall.nl

NME cases Socrates

Socrates is de naam van een door de productgroep 'simulaties' van het Van Hall Instituut ontwikkeld geautomatiseerd discussieprogramma met beeld en geluid. Hiermee kunnen studenten ervaring opdoen in het innemen van standpunten en het verdedigen daarvan. Een case op het gebied van NME worden vervaardigd en voorzien van lesmateriaal.

Output

Werkmap "Socrates 2.0, een simulatie van discussies over thema's op het gebied van biotechnologie" mét CD-ROM, Samenstellers: Van Hall Instituut (drs. W. Nijlunsing), RUU-IVLOS (drs. O.A. de Vries) & IDO-VU (drs. A.K.F. Schermer)

(werkmap bevat een technische handleiding, docentenhandleiding en een leerlingendeel)

29. AIDEnvironment,

mw.drs. M. Boland, Postbus 58042, 1040 HA Amsterdam, 020-6868111

Presentatie NME-materiaal inzake biodiversiteit

Inventarisatie en rubricatie van bestaand NME-materiaal met als onderwerp biodiversiteit. De concrete output is een database, waarmee gebruikers snel en eenvoudig educatief materiaal over biodiversiteit kunnen vinden.

Output

- "Inventarisatie NME-materiaal inzake biodiversiteit", H.B. Westera, november 1997, Wageningen.
- presentatie op conferentie voor biologie-onderwijs d.d. 16 en 17 januari 1998, georganiseerd door NIBI (Ned. Inst. voor Biologen), thema: "Natuur in Europa: Natuur(lijk) Onderwijs" in relatie tot de campagne "Nederland voor de Europese Natuur".
- poster "Denkend aan Holland..." met bijbehorende lesbrief.

30. Univ. Utrecht - Vakgr. Didactiek v.d. Biologie,

dhr. drs. D. van Welie, Princetonplein 5, 3584 CC Utrecht, 030-2535450

Biodiversiteit in de Bovenbouw

Ontwerpen en evalueren van educatieve lessenseries over biodiversiteit met bijbehorende bronnen, opdrachten, leeractiviteiten en docentenhandleiding

NIET-ONDERWIJS

31. Both Ends,

Damrak 28-30, 1012 LJ Amsterdam, 020-6230823, bothends@antenna.nl

Lokaal duurzaam bosbeheer

Nederland is ondertekenaar van de Conventie voor Biodiversiteit (UNCED, 1992). Hierin wordt nadruk gelegd op maatschappelijk draagvlak en lokale participatie bij de bescherming van biologische rijkdommen. Dit project is een verkenning van de mogelijkheden voor lokale participatie (van eigenaren en burgers) bij duurzaam bosbeheer en -beleid.

Output

- Rapport "Samen baas in eigen bos", april 1997, I. Corten, ETC-Nederland, Leusden.
- Video "Samen baas in eigen bos: proefproject kleinschalig bos bezit Stramproy", Huub Ruijgrok, Small World Media, april 1997, Amsterdam.
- Als voorbeeld wordt getoond de Gemeente Stramproy in Limburg, waar vele eigenaren van kleine percelen bos samen zijn gaan werken om een gemeenschappelijk beheer van het bos te bereiken. De video is bestemd voor burgers en instanties die zelf een participatie-initiatief willen starten.

32. Manfred van Eyk,

Eekhoornstraat 42; 1216 AT Hilversum, 035-6249950,

Het oerwoud van Europa

Output

Film/video over de oerbossen in Europa, uitgezonden door de VPRO in september 1996 in het programma 'Noorderlicht'. Video is ook te gebruiken in bijvoorbeeld het onderwijs.

33. Onder Water Museum , Stichting i.o.,

dhr. W.M. Verhaak, Oude Schans 2, 1011 KX Amsterdam, 020-6754060

Onder Water Museum Amsterdam

Output

Rapport van haalbaarheidsonderzoek voor een (eventueel) op te richten onderwatermuseum in Amsterdam.

34. IKC-Natuurbeheer,

dhr. Ch. Maas Geesteranus, Postbus 30, 6700 AA Wageningen, 0317-474820

Diversiteit in Biodiversiteit

Output

- Twee studiebijeenkomsten over het concept 'biodiversiteit' ten behoeve van educatieve doeleinden (september en november 1996)
- Verslag n.a.v. de bijeenkomsten: "Verschil moet er wezen: een verkenning van biodiversiteit voor NME", Marcel Ham, IKC Natuurbeheer Wageningen, november 1997.

35. CNME Flevoland,

p/a Mevr. R. Rijs, CNME Flevoland, Botter 11-41, 8232 JS Lelystad, 0320-250393

Biodiversiteit lokaal perspectief

Pilotproject gericht op het verkrijgen van ideeën en materialen voor de vertaling van biodiversiteit naar bestaande en mogelijk nieuwe activiteiten. Ook reikt de pilot suggesties aan voor doorwerking van deze ideeën en ervaringen in het brede NME-netwerk.

Output

Rapport: "Biodiversiteit in lokaal perspectief", J.M. Mesters & E.H.F.M. Straetmans, IVN, januari 1998.

36. SME Milieuadviseurs,

dhr.Hesselink Postbus 13030, 3507 LA Utrecht, 030-28024444

Biodiversiteit als drijver voor duurzame beleidsontwikkeling,

Het eerste deel omvat de voorbereiding die bestaat uit een mini-congres en een sessie waarin het containerbegrip 'biodiversiteit' wordt vertaald in een format met voldoende communicatieve uitstraling voor de sector recreatie en toerisme. Het tweede deel omvat

uitvoering door discussiebijeenkomsten met ondernemers uit de branche.

Output

"Expert-meeting Biodiversity and Tourism", verslag van een meeting d.d. 17-4-1997.

37. LUW, Vakgroep Agr. Onderwijskunde (VAO),

dhr. A.E.J. Wals, Postbus 8130, 6700 EW Wageningen, 0317-484343

Biodiversiteit als leergebied voor NME

Het project 'Biodiversiteit als leergebied voor NME' is een onderzoek uitgevoerd door LUW-VAO met financiële middelen buiten de Extra Impuls NME. Dit project betreft slechts de presentatie van de resultaten van het project op een Europese NME-conferentie, in 1997

38. Natuur en Milieu Overijssel,

mw. drs. M. Wester, Stationsweg 3; 8011 CZ Zwolle, 038-4252525

Het kapitaal van Overijssel

Recreatieve bezoekers van Overijssel bekend maken met de bestaande diversiteit aan planten- en diersoorten en draagvlak verkrijgen voor maatregelen tot behoud er van. Dit gebeurt middels een educatief programma ('gzinseducatie') dat op minimaal 10 recreatiebedrijven gaat draaien.

Output

- cursusmodule 'recreatieve natuureducatie' voor NME-medewerkers
- Fietsactiviteitenprogramma "Hoe meer je ziet..." (voor recreërende gezinnen; fietstas met opdrachten en activiteiten voor het hele gezin rond biodiversiteit), 1998, Thea Peters, Natuur en Milieu Overijssel.

39. Nederlands Alpenplatform,

dhr. M. Viëtor, Postbus 93200, 2509 BA Den Haag, 070-3146435

De toeroperator uitgedaagd

Het voorliggende project maakt onderdeel uit van een groter project 'Duurzaam Alpentoerisme' dat loopt tot 2000. Het totale project beoogd een samenhangend aanbod te creëren van producten en activiteiten op het terrein van duurzaam alpentoerisme. Deze aanvraag betreft de ontwikkeling van voorbeeldvakanties.

40. SME Milieu-adviseurs,

mevr. J. de Jongh, Postbus 13030, 3507 LA Utrecht, 030-28024444

Voorlichting biodiversiteit aan reizigers verre bestemmingen

De toerisme-branche begint zich in toenemende mate verantwoordelijk te voelen voor behoud van biodiversiteit. De reiziger is tot dusverre nauwelijks geïnformeerd over het belang van intercontinentale biodiversiteit. Centraal in dit project staat de outline voor een voorlichtingsaanpak van reizigers verre bestemmingen (via zgn. 'captive audience' benadering) tijdens hun vliegruis

41. CLM,

de heer A. Guldemond, Postbus 10015, 3505 AA Utrecht

Biodiversiteit op het boerenbedrijf

12 interviews met boeren over ervaring met en kennis over biodiversiteit en publiceren artikelen hierover

42. CPS,

de heer C. Both, Postbus 1592, 3800 BN Amersfoort

Leven met verschillen,

Ontwikkeling van een leerplan voor PO onderwijs over biodiversiteit., inrichting van het schoolterrein en de didactiek dienen als uitgangspunt voor een begeleidactie-onderzoek door leraren

43. Milieu Educatie centrum Midden-Brabant,

mevrouw D. Arts, Postbus 924, 5000 AX Tilburg, 013 5353935

Bio-divers op je bord

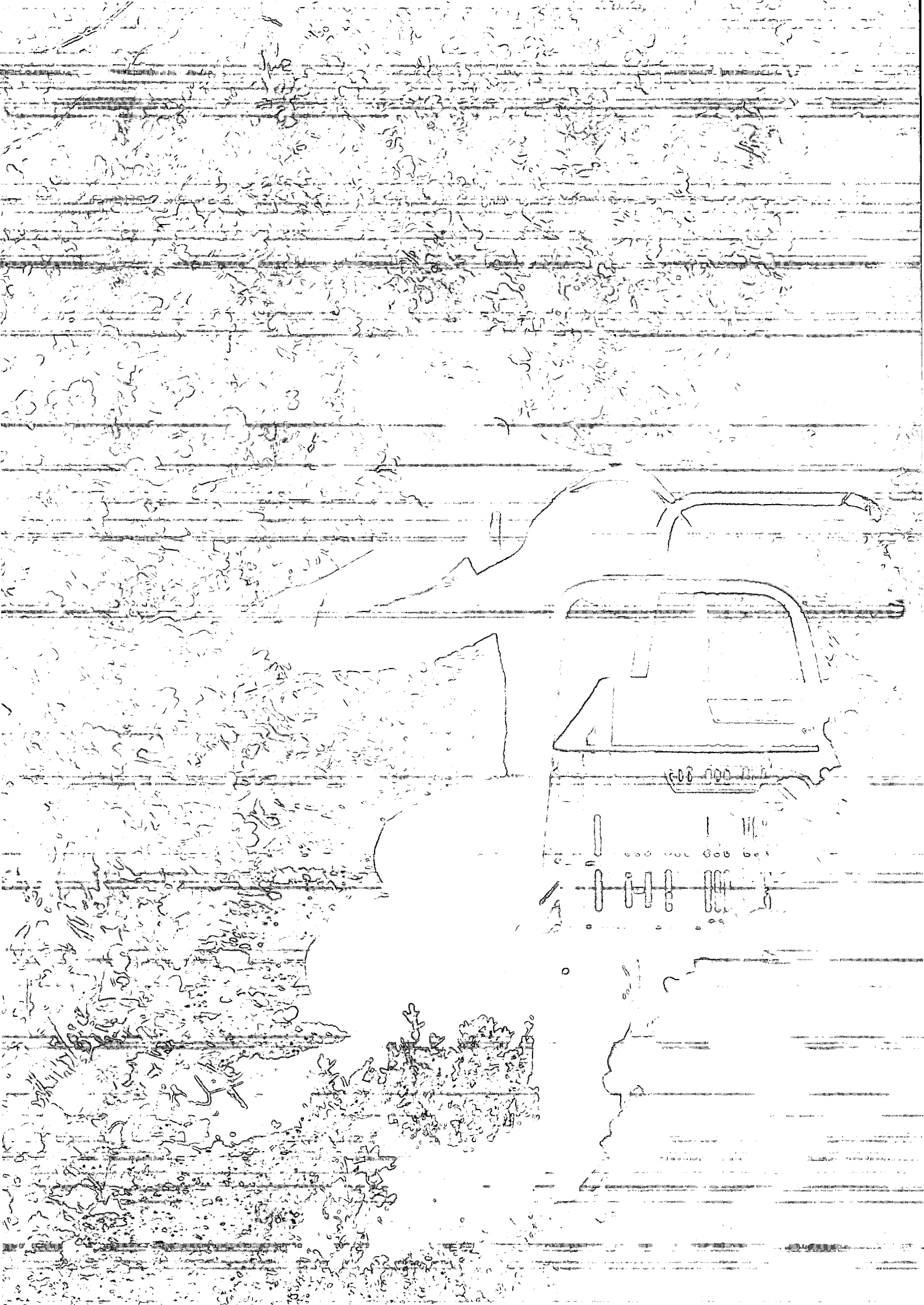
M.b.v. maaltijden het begrip biodiversiteit in mondiaal perspectief verduidelijken voor lokale intermediairengroepen en het laten vertalen naar hun educatie-praktijk

44. Vlinderstichting,

mevr. ir. T. Wolterbeek, Postbus 506, 6700 AM Wageningen, 0317 46.73.46

Biodiversiteit vanuit de achtertuin

In een samenwerkingsverband met gemeente en bedrijfsleven ontwikkelen van lokale leeractiviteiten voor tuinbezitters en bewoners over biodiversiteit, in de eigen woonomgeving.

Duurzaamheid

Duurzaamheid

Mensen staan centraal bij de zorg voor duurzame ontwikkeling, met rechten en plichten. Duurzaamheid krijgt betekenis door de samenhang in thema's als milieu, economie, natuur, samenleving, mondiaal perspectief en culturele ontwikkeling. Waar leefbaarheid het 'hier en nu' accentueert, heeft duurzaamheid het 'daar en straks' als karakteristiek. Het doel van het programma 'Duurzaamheid en NME' is: het realiseren van kwaliteit in educatie voor duurzaamheid op regionaal niveau, gebaseerd op sociale leerprocessen en adviesvaardigheden.

ONDERWIJS

45. COS Nederland

Demer 38, 5611 AS Eindhoven, 040-2440699, cos@iaehv.nl.

Scholierenconferenties Duurzame Ontwikkeling,

Leerlingen basisvorming doen voorstellen voor duurzame ontwikkeling voor de eigen school, voor de overheid en wat ze zelf kunnen doen. De beste voorstellen worden gepresenteerd op de conferentie en bediscussieerd met leerlingen van andere scholen ('Tweede Kamer'-opzet).

Output

Drie conferenties georganiseerd in Doetinchem (25 november 1997, 250 leerlingen), Den Haag (20 februari 1997, 200 leerlingen) en Den Bosch (22 april 1997, 300 leerlingen). Van alle drie de conferenties is een aansprekend verslag verschenen.

46. Gemeente Haelen,

dhr. J.J.H. Dijks, Postbus 4003, 6080 AA Haelen, 0475-598888, gemeente.haelen@tref.nl

Projectbegeleiding GLOBE-programma Haelen

Lokaal initiatief om in het VO de betrokkenheid bij de eigen omgeving te versterken met behulp van de aanpak en deelname in het GLOBE-programma.

Output

Deelname van een aantal scholen in de regio Noord-Limburg aan GLOBE.

47. Landelijk Hogeschool en Universitair Milieu Platform,

Oude Gracht 42, 3511 AR Utrecht, tel: 030-2316566,lhump@antenna.nl

Duurzaam Hoger Onderwijs

Integratie van milieu en ontwikkeling in reguliere opleidingen (Universitair en HBO).

Output

- Landelijke thema-dagen, Nieuwsbrieven, LHUMP-groepen opgericht aan Universiteiten en Hogescholen, diverse workshops, e-mail netwerk, trainingen, muurkranten, proceswerkzaamheden (o.a. opbouw expertise, benaderen besturen Universiteiten en Hogescholen, groepenbezoek etc..)
- Onderzoeksrapport "De integratie van Duurzame Ontwikkeling in het Universitaire Economie-onderwijs", mevr. drs. J.A. Bouma, LHUMP, Utrecht, januari 1998, ISBN 90-804120-1-5.
- werkconferentie (incl. reader) n.a.v. onderzoeksrapport d.d. 27-11-1997.

48. STAM (Stichting Anti Milieuvervuiling);

mw. M. Verhoeven, Nieuwe Achtergracht 31H, 1018 XW Amsterdam, 020-6265208

'Scholenlespakket 95/96'

Eén á twee uur per week zullen de leerlingen in groepjes van drie een door hen zelf meegenomen artikel/product onderzoeken. Zo komt de 'milieukist' aan het eind van het jaar helemaal vol te zitten met de meest uiteenlopende producten, waarvoor ook het alternatief grondig is onderzocht.

Output

Lesmateriaal (milieukist) is gereed. Het gebruik in de scholen (ca. 50) vindt plaats in schooljaar '97-'98.

49. Van het Wit en Co, Stichting,

mw. M. Witteveen, Postbus 2679, 3500 GR Utrecht, 030-2964711 (N.B. organisatie per 1-8-1998 reeds opgeheven!)

Pilotproject Theater

Door middel van educatieve theaterprogramma's verhogen van milieubewustzijn en het stimuleren van verinnerlijking en gedragsverandering bij scholieren in de basisvorming.

Output

Educatieve theaterprogramma's met bijbehorend verwerkingspakket over de thema's 'energie', 'milieuvriendelijk winkelen' en 'water'. Het theaterprogramma duurt één lesuur. Het verwerkingspakket kan vakkenbreed behandeld worden en het materiaal van elk programma is afgestemd op 2 dagen les-investering.

50. C_3, Stichting, Communicatie Centrum Chemie,

dhr. J.M.G. Peper, Achtergracht 129, 1018 WS Amsterdam, 020-5258582

Microschaal experimenten

Vereniging Nederlandse Chemische Industrie, de Stichting C3 en de Universiteit van Amster-

dam introduceren microschaal-experimenten in het scheikunde-onderwijs (VO): door minimale hoeveelheden chemicaliën neemt afvalstroom aanzienlijk af.

Output

Lesmap "Microschaalexperimenten voor HAVO en VWO" (bestaande uit docentenhandleiding en leerlingmateriaal), 1997, Martin Goedhart/Erik Joling/Trienke van der Spek/Ed de Waard, Stichting MicroChem, Amsterdam.

51. Codename Future , Stichting,

R. Berg, Zeestraat 71, 2518 AA Den Haag, 070-3604134

Codename: Future 1996 t/m 1999

Doel is om jongeren een concreet handelingsperspectief te bieden, om zo tot een mentaliteitsverandering te komen. Met een dossiermap als handreiking worden jongeren aangezet om hun keuzes verder zelf te maken en zo de concrete inhoud op maat samen te stellen. Lokale projectteams (de jongerengroepen) ontwikkelen ideeën, doen onderzoek, stellen een plan op en presenteren e.e.a. op een projectendag. De beste plannen krijgen een Future Award, waarmee de plannen op lokaal niveau uitgevoerd kunnen worden.

Output

- Jaarlijkse dossiermappen met daarin onderwerpen op het vlak o.a. van milieu- en ontwikkelingsvraagstukken. Naast de dossiermap is een docentenhandleiding geschreven.
- Krantjes over de jongerenprojectdagen
- Jaarlijkse valuatierapporten (door ISOR)
- Leerlingmappen met invulbladen, tips en dossiers over allerlei onderwerpen (w.o. natuur en milieu)
- Dossierkrakers op twee niveaus (tweede fase en basisvorming): voorbereiding onderzoek en schrijven actieplan
- Young Reporters magazine
- *posters*

52. Hogeschool Alkmaar,

P.A.M. Conijn, Postbus 403, 1800 AK Alkmaar, 072-5183581

Educatiegids Primair Onderwijs

Output

Educatiegids 1996 is een herziene uitgave van de Groene Gids (1995) inclusief een diskette met het JJ-invoeringsmodel, waarmee een onderwijskundige selectie mogelijk wordt voor de gebruikers. Samenstelling: Evelien van Biesen, Michel van der Hoorn en Ernest van Hezik, Zorn Uitgeverij (071-5149141), 1996, ISBN 90 70111-28-1.

53. RUG lerarenopleiding Biologie,

mevr. drs. E. Reehorst, Postbus 14, 9750 AA Haren, 050-3632021

Verhalend ontwerpen

Een nieuwe vorm van onderwijs gebaseerd op het hanteren van verhaallijnen: opstellen en uitspelen. NME in dit kader wordt geplaatst binnen actuele onderwijsontwikkelingen (activerende didactiek, zelfstandige leerling & docent in rol als begeleider).

Output

Diverse verhalende ontwerpen zijn ontwikkeld, docenten getraind en op diverse scholen zijn verhalende ontwerpen uitgevoerd.

- Publicatie: "Verhalend ontwerpen in het voortgezet onderwijs", Erik Vos/Ellen Reehorst/Frits Sibers Tjassens/José Simons, Wolters-Noordhoff, Groningen maart 1999, ISBN 9001203183.
- Doctoraalscriptie onderwijskunde "Activerend onderwijs.....en de docent", Brenda Bruinenberg, Groningen Rijks Universiteit, 1998.

54. SLO,

dhr. M. Pieters, Postbus 2041, 7500 CA Enschede, 053-4840840

Individuals, environment and society

Ontwikkeling van leermiddelen voor NME in de mens- en maatschappijvakken. Aansluiting wordt gezocht bij de leerplanontwikkeling van betrokken vakken, met name economie. Uitvoering van het project heeft plaatsgevonden in Nederland en Duitsland.

55. SLO,

dhr. M. Pieters, Postbus 2041, 7500 CA Enschede, 053-4840840

Certificering van VO-scholen voor duurzame ontwikkelingseducatie

Komen tot internationaal geconsolideerde kwaliteitseisen voor 'duurzame scholen', voorbeelduitwerkingen voor de Nederlandse

situatie en tot de ontwikkeling van een draaiboek voor schoolondersteuning in de Nederlandse situatie bij het ontwikkelen en onderhouden van die kwaliteitseisen.

Output

- Tussenproduct "Hoe wordt je een groene en duurzame school", Maarten Pieters, SLO, Enschede.
- "Op weg naar certificering van NME in het voortgezet onderwijs, deel 1: analyses door en voor schoolleiders en NME-coördinatoren" (procesrapportage), Jan van Rossum & Maarten Pieters, SLO, Enschede, februari 1999.
- "Op weg naar certificering van NME in het voortgezet onderwijs, deel 2: schoolportretten" (procesrapportage), Brigit Kuijpers, SLO, Enschede, april 1999.
- "Kwaliteit in de duurzame school: een handleiding voor NME-coördinatoren", Maarten Pieters, Kitty Sogten & Jenne van der Velde, SLO, Enschede, februari 1999 (ISBN 90 329 1966 0, bestelnummer AN 8.180.7981).

56. COLO, Stichting, en BVE raad,

dhr. R. Maas, Postbus 196, 3730 AD De Bilt, 030-2219811

NME inbedden in beroepsopleidingen

Ontwikkelingen m.b.t. milieuzorg en duurzaam produceren in specifieke bedrijfstakken inbedden in beroepsonderwijs: opleiding versterken m.b.t. milieubekwame vakmensen. Daarbinnen een gestructureerde (meerjarige) evaluatie-aanpak.

Output

- Eindtermen NME zijn voor verschillende sectoren in het beroepsonderwijs vastgesteld.
- Inventariserend onderzoek NME i.d. volwasseneducatie
- Diverse nieuwe opleidingsmaterialen NME

57. Codename: Future,

Zeestraat 71, 2518 AA Den Haag, 070-3604134

Young Reporters, ICT & NME

Richt zich specifiek op leerlingen in de rol van ICT-expert. Leerlingen ontwerpen in wedstrijdverband zelf web-sites over het lokale milieu of over één milieuthema. Zij raadplegen daarvoor plaatselijke bronnen, zoals gemeentelijke diensten en het Milieu Educatief Centrum. Er wordt een koppeling gemaakt met het project Think Quest en met de reguliere Code Name Future dossiers.

58. RUG, UCLO Leraren opleiding Biologie,

dhr.drs. B. Jansen, Oude Boteringestraat 48/50, 9712 GL Groningen, 050-3636777

Een Duurzame Toekomst en het Voortgezet Onderwijs, f 120.000,-.

Doel is leerlingen in het VO actief kennis te laten maken met de werkstrategie 'backcasten', die wel gehanteerd wordt in het kader van Duurzame Ontwikkeling. Het project 'DTVO - Een Duurzame Toekomst en het Voortgezet Onderwijs' is onderdeel van een implementatie-campagne van het interdepartementale project DTO-KOV: Duurzame Technologische Ontwikkeling - Kennis Overdracht en Verankering.

Output

Brochure "Een bericht uit 2050....", UCLO Rijks Universiteit Groningen, juli 1999, samenstelling: Bram Jansen & Harry Frantzen.

NIET-ONDERWIJS

59. Evangelische Alliantie,

mevr. M. Vonk/ dhr. van Heusden, Hoofdstraat 51a, 3971 KB Driebergen, 0343-513693.

Time to turn

De Time to Turn (TTT) werkvorm bestaat uit twee delen:

1) bezinning en bewustwording v.d. evangelische visie op schepping, milieu en armoede

2) de jongeren praktische handreikingen bieden voor een meer milieubewuste levensstijl

Output

- Informatie pakket "Time to Turn", bestaande uit inhoudelijke informatie, video en spel.
- "Time to turn: bijbelse bezinning en actie", Sabine van der Heijden/ Martine Vonk (redactie), november 1997, Driebergen (uitgegeven in eigen beheer Evangelische Alliantie). Werkmap voor tieners 12-18 jaar.
- "Time to turn: milieu, bijbelse bezinning en actie", Sabine van der Heijden/Martine Vonk

(eindredactie), november 1997, Uitgeverij Kok Voorhoeve, Kampen, ISBN 9029715634. *Werkboek voor jongeren 18+ en volwassenen.*
- Themapakket "Denk aan licht" voor een dienst over schepping en milieu op de nationale start dag van Time tot Turn op 11 januari 1998.

60. Global Action Plan,

dhr. ing. P. van Luttervelt, Postbus 18626, 2502 EP Den Haag, 070-3466995, gapnl@wxs.nl

Turkse Ecoteams

Het opzetten van Turkse Ecoteams in Noord- en Zuid-Holland en N-O-Brabant. Het bekende 'ecoteam' werkconcept wordt aangepast . Centraal staat milieuvriendelijk handelen in een multiculturele samenleving.

Output
- "EcoTeamprogami", uitgave in het Turks van het bestaande werkboek van GAP
- aanvullende training voor begeleiders Turkse Ecoteams
- 23 Turkse Ecoteams.

61. Hemag, Stichting,

dhr. B. Wijnbergen, Postbus 1238, 6801 BE Arnhem, 026-3551775

Kerk en Milieu Gelderland

Netwerkvorming kerkelijke milieugroepen en opname milieuparagraaf in beleidsplannen van de Gelderse kerken. Gelderse milieu-organisaties zullen tevens betrokken worden. Er zijn al wel initiatieven, maar erg los van elkaar. Ondersteuning en samenwerking is gewenst.

Output
- folder 'Milieuzorg, als u in de kerk een klankbord zoekt..'
- adresgids van het netwerk
- nieuwsbrieven
- opgeleide kerkelijk milieuadviseurs
- jaarlijkse Gelderse Kerk en Milieu netwerkdagen.

62. Jongeren Milieu Aktief,

Cerian van Gestel p/a Vereniging Milieudefensie, Postbus 19199, 1000 GD Amsterdam, 020-5507300, cerian@milieudefensie.nl

EcoNaction

Een landelijk netwerk van jongerenmilieugroepen die begeleid en ondersteund worden door Jongeren Milieu Actief: het bieden van inhoudelijke hulp en een organisatorische structuur voor jongeren.

Output
- trainingsdagen, werkweekenden, 100 EcoNaction-groepen, EcoNaction-nieuwsbrieven
- actiepakket "Milieuvriendelijk winkelen".
- actiepakket 'Milieuvriendelijke schoolspullen' + presentatie dag 22-2-1997

63. Milieudefensie en Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV),

dhr. T.J. Wams, Postbus 19199, 1000 GD Amsterdam, 020-6221366, service@milieudefensie.nl

Dialoog Duurzame Economie

Het betrekken van sleutelpersonen uit belangrijke economische sectoren bij het proces naar duurzame productie en consumptie door informele, maar intensief voorbereide en gestructureerde bijeenkomsten.

Output

Bijeenkomsten (met sleutelpersonen uit vak- en milieubeweging) over drie thema's, n.l. goederenvervoer, vleesproduktie en bouwen met hout. Per thema is een discussie-notitie beschikbaar.

64. Natuur en Milieu Overijssel,

mw. drs. M. Wester, Stationsweg 3; 8011 CZ Zwolle, 038-4252525

Milieuzorg in de woonomgeving

Milieuzorg in het verenigingsleven stimuleren met behulp van de inzet van 'seniorenteams'.

Output
- Folder "Een groene instelling: de werkgroep Milieuzorg van het Gilde"
- Werkboek "Een groene instelling: de werkgroep Milieuzorg van het Gilde", Jan van der Heide & Monique Zeegers, 1997, Zwolle. (= cursusmateriaal voor leden van het Gilde)
- diverse milieuzorgprojecten door seniorenvrijwilligers uitgevoerd bij kinderdagverblijf, jongerencentra, wijkcentra, wijkboerderij, dorpshuis en verzorgingstehuis

65. Nederlands Alpenplatform, Stichting,

dhr. M. Viëtor, Postbus 93200, 2509 BA Den Haag, 070-3146435

De NAP-methode

Ontwikkeling van een methodisch concept 'duurzaam toerisme' in eerste instantie geënt op de Alpen en later geschikt gemaakt voor de rest van de toeristenbranche. Met het concept worden streefbeelden, belemmeringen, oplossingsrichtingen en concrete maatregelen in kaart gebracht.

Output

- "Intensieve gedachten wisseling" (verslag workshop van 19 juni 1997), Anne-Mette Jörgensen & Henk Visée, IMSA, augustus 1997, Amsterdam (UTD039).
- "Intensieve gedachten wisseling" (verslag workshop van 13 januari 1998), Anne-Mette Jörgensen & Henk Visée, IMSA, maart 1998, Amsterdam (UTD069).
- "Duurzamer Alpentoerisme: over de bijdrage van de toeristische sector aan een duurzame regionale ontwikkeling van het Alpengebied" (rapportage stap 2), Anne-Mette Jörgensen & Henk Visée, IMSA, november 1998, Amsterdam (UTD069).

66. NJMO,

dhr. E-J Dirx, Postbus 19269, 3501 DG Utrecht, 030-2316833

Duurzame Ontwikkelingsinitiatieven

Scouting Nederland en Jong Nederland organiseren i.s.m. NJMO een pilot, waarin plaatselijke groepen (17) van Scouting en Jong Nederland deelnemen aan het jongerenproject Codename Future. De bestaande dossiermap zal voor hen aangepast worden.

Output

111 jongeren-groepen hebben deelgenomen aan het programma van Codename Future en dus zelf plannen bedacht voor een duurzame samenleving.

67. Raad van Kerken; werkgroep 'Kerk & Milieu,

dhr. D.B. van Heere/dhr. M. van Kuilenburg, Postbus 405, 2260 AK Leidschendam, 070-3131241

Naar een duurzamer samenleving

Werkgroep 'Kerk en Milieu' van de Raad van Kerken wil i.s.m. IVN A'dam lokale kerkelijke milieu-initiatieven verder uitbouwen en met name aandacht besteden aan: netwerkvorming, knelpunten en weerstanden bij individuele kerkleden en draagvlakverbreding.

Output

- 2 thema-nummers van de Werkgroep Kerk en Milieu (oplage 4.000): automobiliteit en voedsel.
- Prijsvraag Kerk en Milieu voor volwassenen en voor jongeren (de laatste doelgroep i.s.m. Codename Future): "Een goed idee begint bij jezelf" (ontknoping van de prijsvraag vindt plaats op de Kerkendag van 1998, 25 april te Kampen)
- Regionale werkdag "Scheppend Kiezen: wat zullen we vanavond eten?" (26 april 1997, Den Haag)
- Spel over keuzen met het oog op duurzaamheid
- Petitiecampagne "Klimaatveranderingen, niet werkloos toezien"
- Brochure "Bondgenoot in Gods Schepping: op weg naar een duurzame levensstijl", Tini Brugge, 1997.

68. Samenwerkingsverband 'Mest',

dhr. M. Rijninks, Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht, 030-2331328

Meststoffen in/uit de landbouw, deelproject educatieve workshops

Het organiseren van debatten en educatieve workshops met vertegenwoordigers van betrokken sectoren en het scholen daartoe van de natuur- en milieubeweging.

Output

- Zes educatieve workshops (mét verslagen) voor doelgroepen o.a. natuur- en milieubeweging, landbouwbranche, overheden, 'waterbranche' en onderzoeksorganisaties:

1) 3 over aanvullend sikstofbeleid: algemeen (org.: Waterpakt), Oost-nederland (org.: Gelderse Milieufederatie) en Noord-nederland (org.: drie Noordelijke Milieufederaties in Drenthe, Groningen en Friesland)
2) Gebiedsgericht stikstofbeleid (org: St. Natuur en Milieu)
3) Fosfaat (org: Waterpakt)

4) Mestbewerking boerderij (org: Centrum voor Energiebesparing)
- Eén algemeen duurzaamheidsdebat "Meststoffen in/uit landbouw".

69. Vereniging Milieudefensie,

dhr. G. Ritsema, Postbus 19199, 1000 GD Amsterdam, 020-6221366

Lokale duurzaamheid

Voorzien in behoeften van lokale Milieudefensie-groepen naar lokale strategieën m.b.t. 'Lokale Agenda 21'.

Output

Handboek "Méér dan Milieu: duurzaamheid lokaal bekeken", september 1997, Maria Buitenkamp, Amsterdam.

70. Aktie Strohalm,

dhr. E. Kampers, Oudegracht 42, 3511 AR Utrecht, 030-2314314

Educatie, training en innovatie van FMI's

De belangstelling voor Financiële Micro Initiatieven (FMI) is groot. Aanvankelijk hadden de oprichters vooral oog voor de milieukant van ruilen, maar inmiddels is dat verschoven, omdat steeds meer FMI's vanuit buurthuizen en kerken starten. Om te waarborgen dat de duurzaamheids- en milieu-aspecten door (potentiële) FMI-deelnemers niet uit het oog verloren wordt, worden aanvullende trainingen gegeven.

71. NJMO,

dhr. E-J. Dirx, Postbus 19269, 3501 DG Utrecht, 030-2316833

Orakel Spektakel

Met het Orakel spektakel wordt tegemoet gekomen aan de behoefte van jongeren (12-30 jaar) om mee te praten over een duurzame wereld en hun visie hierover te ontwikkelen. Doelstelling is dat jongeren zich meer bewust worden van hun toekomstbeelden en dat zij een beter kader hebben om keuzes te maken.

Output

- methodiek 'orakel spektakel'
- In zeven gemeenten zijn er orakel spektakels geweest, n.l. Didam (jan/febr. '97), Steenbergen (mrt/apr. '97), Dalfsen (febr/mrt. '98), Gennep (mei/juni '98), Olst (sept/okt. '98), Slochteren (sept./okt. '98) en Ommen (okt/nov. '98)
- "Eindverslag Orakel Spektakel", Debby den Heijer, NJMO, Utrecht, juli 1999.

72. Cos West- en Midden Brabant,

dhr. J Wilders, Stationstraat 39, 5038 EC Tilburg, 013-5351523

Tilburg: investeren in Duurzame Ontwikkeling,

In samenwerking met Milieuwerkgroep WNM en Bedrijvenoverleg Regio Tilburg (BORT) worden twee stadsdebatten georganiseerd waarin visies over de duurzame ontwikkeling van de regio Tilburg besproken worden.

Output

- Debat d.d. 28-5-1998 voor bedrijven/politici/ambtenaren/milieu-organisaties (80 deelnemers)
- Debat d.d. 14-1-1999 voor jongeren/politici/ambtenaren (50 deelnemers)
- 3 video-presentaties van Overleg Bedrijven, Milieugroepen en Jongeren.

73. Ecokids Nederland, Stichting,

dhr.drs. K.S. Scheer, Postbus 3032, 2800 CC Gouda, 0182-531959

Ecokids

Ecokids zijn kinderen die zich bezighouden met natuur en milieu in hun eigen omgeving. Bij de voorbereiding van een ecokids-programma zijn diverse actoren betrokken, n.l. energiebedrijf, politie, agrarisch onderwijs, natuur- en milieuorganisaties en gemeenten.

Output

- vier ecokids-programma's gedraaid in vier steden
- informatiebrochure ecokids-programma

74. Gelderse Milieufederatie,

mevr. G. Veeman, Jansbuitensingel 14, 6811 AB Arnhem, 026-3512927

Gelderland koopt groen

Een methodiek wordt ontwikkeld om de doelgroepen consumenten en winkeliers bewuster te laten in- en verkopen. De opzet is interactief te werken met lokale breed samengestelde groepen ('co-productie'), bijvoorbeeld Kamer van Koophandel, Regionale Bedrijfs-

milieudiensten, energiemaatschappij, winkeliersverenigingen, consumenten-, vrouwen- en jongerenorganisaties.

Output

- Tiendaagse campagnes 'Gelderland koopt groen' uitgevoerd in Eibergen (mei 1999) en Nijmegen (juni 1999).
- campagne-, aktie- en informatiepakketten zijn ontwikkeld

75. Milieudefensie, Vereniging,

dhr. G. Ritsema, Postbus 19199, 1000 GD Amsterdam, 020-6221366

Duurzame productie en consumptie: een lokale uitdaging,

Een nieuwe aanpak van het werken met duurzaamheid op lokaal niveau. Hiermee wordt beoogd om de activiteiten rond Lokale Agenda 21 een nieuwe impuls te geven.

Output

- discussie-stuk "Duurzame productie en consumptie: een lokale uitdaging", Gerry Asselman, Ver. Milieudefensie, juni 1998. Gevolgd door diverse werk- en discussiebijeenkomsten
- uitgevoerde pilotprojecten in 9 steden over het thema "wonen en energiebesparing" (inclusief diverse materialen voor de lokale situaties)

76. Natuur en Milieu, Stichting,

dhr. H. de Baas, Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht, 030-2331328

Ontwikkeling lokale duurzaamheidsindicatoren

Een bijdrage leveren aan het concretiseren van het begrip duurzame ontwikkeling door het in een participatief proces (dialoog) vaststellen van een aantal concrete lokale duurzaamheidsindicatoren. Jaarlijks meten van indicatoren maakt het mogelijk te zien wat in een gemeente concreet wordt bereikt bij haar streven naar duurzaamheid.

Output

- 2 lokale pilots in Vught & Opsterland
- handboek "Lokale Duurzaamheidsindicatoren", sept. 1999

77. Global Action Plan Nederland,

mevr. M. van Kuik & dhr. T. Langelaan, Postbus 18626, 2502 EP Den Haag, 070-3466995, e-mail: gapnl@wxs.nl.

Eco-ondernemer en ecoteamprogramma

Het eerste deelproject heeft als doel het modelleren van de 'Eco-ondernemer'. Dit houdt in het in kaart brengen van het vermogen van een ondernemer/werknemer om een duurzame bedrijfsvoering te hanteren. De vaardigheden en technieken die daarbij horen, kunnen aan de doelgroep geleerd worden. Dit gebeurt door middel van het Ecoteam programma in het tweede deelproject.

Output

- "De weg naar succesvol duurzaam ondernemen voor iedereen die wil", oktober 1997, Ton Langelaan & Hannie Ontijt, Hoofddorp
- brochure "Ecoteamprogramma op het werk: wie nu rekent laat morgen tellen", Global Action Plan Nederland.
- cursus tot coach voor Ecoteamprogramma Werk
- diverse materialen om Ecoteamprogramma Werk uit te kunnen voeren

78. Centraal bureau NIVON,

dhr. A. Nigten, Hilversumstraat 332, 1024 MB, Amsterdam, 020-4350700

Duurzame regionale ontwikkeling

Bij eigen leden bevorderen van bewustwording over de mogelijkheden van duurzame regionale economische ontwikkeling

79. De 12 provinciale Milieufederaties,

p/a mevr. M. van der Luit, Milieufederatie Flevoland, Botter 11-47, 8232 JS Lelystad, 0320-253505

Milieu en economie regionaal

Duurzame economische ontwikkeling op regionaal niveau stimuleren door het aanreiken van een beproefde dialoog-methodiek

80. Gemeente Den Haag Dienst Stadsbeheer,

de heer T. Kuijpers, Postbus 12651, 2500 DP, Den Haag, 070-3536370

Leren voor duurzaamheid

Door middel van Masterclass duurzaamheid inzicht krijgen in leerprocessen van lokale situatie (buurtniveau). Staat als leerplaats voor de toekomst

Output
Schetsboek 'Masterclass Leren voor Duurzaamheid', Gemeente Den Haag, Theo Kuijpers, juni 1999.

81. SME Milieu Adviseurs,

de heer G. Verwey, Postbus 13030, 3507 LA, Utrecht, 030-2802444

Duurzaamheid verbeeld

In een samenwerking tussen NMEprofessionals, kunst- en cultuursector en musea wordt het begrip duurzaamheid op een beeldende wijze uitgewerkt

82. SRE Milieudienst Regio Eindhoven,

de heer A.J. Oosting, Postbus 435, 5600 AK, Eindhoven, 040-238 64 71

Milieu en economie

Proefproject duurzame economische regio in dialoog met hoger onderwijs, KvK, bedrijfsleven en overheden.

83. St. Brabantse Milieufederatie,

dhr. U. Mete, Postbus 591, 5000 AN, Tilburg, 013-5356225

Leefbaarheid, natuur & milieu voor allochtonen

Ontwikkelen van voorlichtingsmateriaal specifiek voor allochtonen over thema's water, biologische landbouw en gezond binnenmilieu. Houden van 300 voorlichtingsbijeenkomsten.

84. Stichting Ecokids Nederland,

de heer drs. K.S. Scheer, Postbus 2157, 2800 BH, Gouda, 0182-52 3416

Ecokids en lokale agenda 21

Ontwikkelen, uitvoeren en overdragen van een voorbeeldprogramma waarbij jongeren 12-14 jr een bijdrage leveren aan LA21 in hun gemeente

Output
"Informatieboek Ecokids", Stichting Ecokids Nederland, Pascal de Gier (red.), Gouda, augustus 1999.

85. Stichting Reinwater,

de heer M. de Rooy, Vossiusstraat 20, 1071 AD, Amsterdam, 020-6719322

Duurzaamheid bij woningrenovatie

Bij bewoners van renovatiewijken leefbaarheid koppelen aan duurzaamheid, zodat het gebruik van emissie-arme materialen in de bouwsector toeneemt.

86. Consulentschap NME Limburg,

de heer J. Simons, Postbus 455, 6040 AL Roermond, 0475-350990

De Groene Lach

Dit project geeft een aanzet om de sociaal-culturele invalshoek beter te benutten in het vormgeven van en inhoud geven aan NME en zo te komen tot een methodische en inhoudelijke vernieuwing. Concrete producten zijn: een essay, twee voorbeeldproducten en een workshop (om kennis te maken en te oefenen met de nieuwe benadering).

87. Hect Consultancy,

dhr. F. Hesselink, Gerard Doustraat 83583 SE Utrecht, 030-2511948

Internationale Innovatiekring NME

Innovaties in de NME die op Europees niveau aanwezig zijn, worden bediscussieerd, gebundeld en benut voor het NME-werkveld.

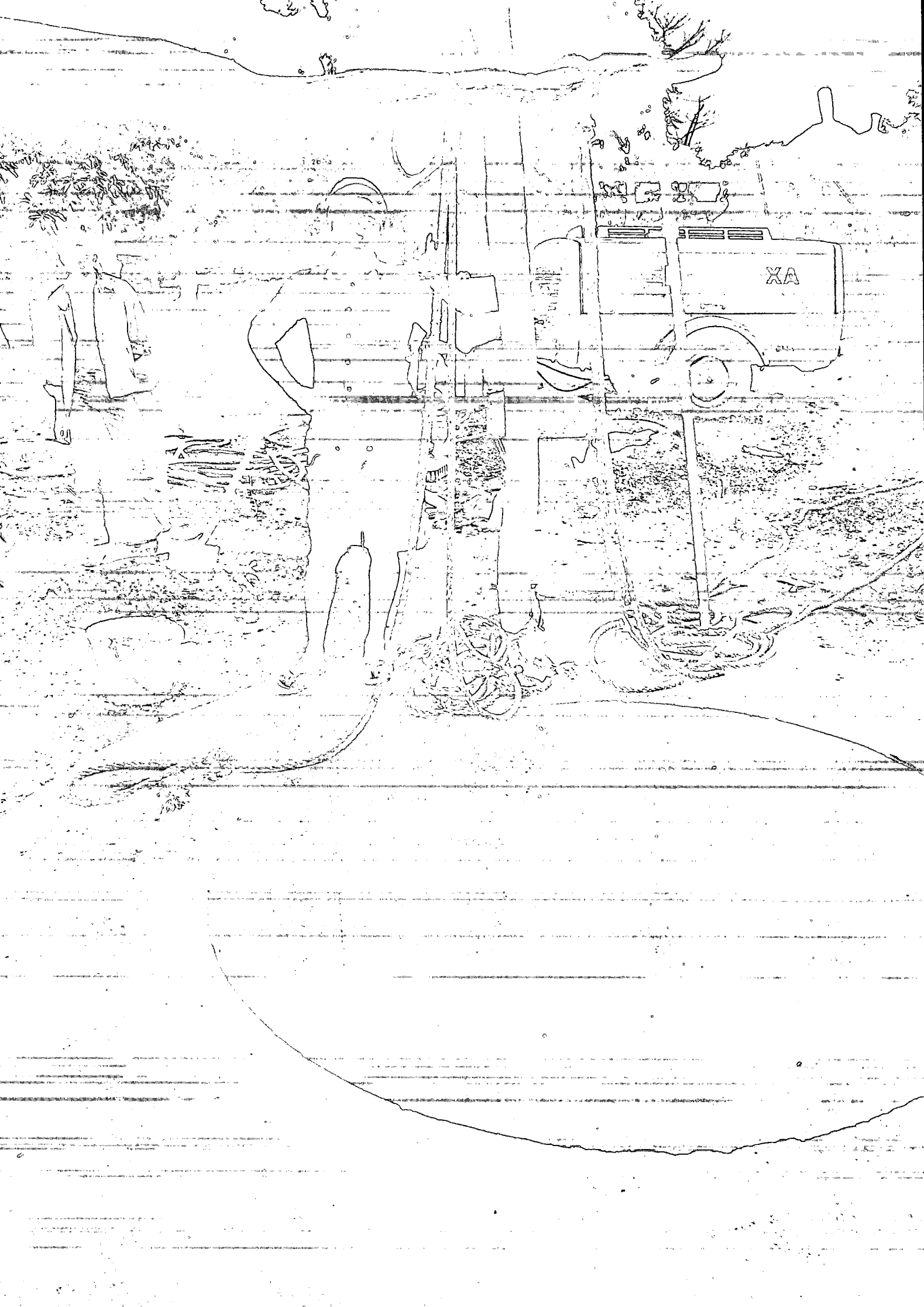
Output
website voor discussie:
"www.xs4all.nl/~esdebate"

88. RU Utrecht/leerstoelgroep NME,

mevr. M. Margadant, Postbus 8130, Utrecht, 030-2547347

Duurzaamheid als leergebied

Bekeken wordt welke leerprocessen er nodig zijn bij individuen en groepen om te komen tot een duurzame ontwikkeling.

XA

Mondiale aspecten

In het programma 'Mondiale aspecten en NME' wordt meerwaarde toegekend aan de samenwerking tussen mondiale organisaties en NME-organisaties. Daarbij zijn drie vragen als invalshoeken gehanteerd:

- hoe kunnen mondiale aspecten een breder inhoudelijk en geografisch perspectief aan NME geven?
- welke mogelijkheden geven uitwisselingsprojecten op mondiaal niveau voor beleving en beoordeling van NME-inhouden?
- hoe kan NME kansen benutten van creatieve werkvormen vanuit de multiculturele invalshoek?

ONDERWIJS

89. Animal Support Jongerencongres CEDER,

dhr. J. van der Lee, Prinsengracht 468, 1017 KG Amsterdam, 020-6391111.

Conference about environment and development in Education and Research

Internationale milieuconferentie voor scholieren en docenten. Thema: milieu en ontwikkeling in relatie tot lokale ecologie.

Output

- "Final Report CEDER Conference, juni 10-15 1996, Heerlen", Loes Pihlajamaa/Wim Didderen e.a., Sint-Meerten College, Heerlen. *Deelgenomen hebben 250 scholieren en docenten uit 25 landen.*
- "CEDER Krant", presentatie van organisaties, Jos Smeets/Wim Didderen (eindredactie), juni 1996, Sint-Meerten College Heerlen.
- "City-search One World: a search through the city centre of Heerlen", COS Limburg/LSO, juni 1996, Heerlen.

90. Centrum voor Mondiaal Onderwijs,

dhr. H. de Ridder, Postbus 9108; 6500 HK Nijmegen, 024-3613074, cmo@bw.kun.nl.

Duurzame ontwikkeling in het studiehuis

Voor de Tweede Fase VO wordt een Studiehuis-Informatie-Service opgezet. Belangrijkste doel is om bestaande informatie/materialen op het terrein van duurzame ontwikkeling op een adequate manier te ontsluiten voor de leerlingen.

Output

Studiehuispakketten over mondiale aspecten van natuur- en milieuproblematiek (onderwerpen: tropisch regenwoud & klimaatveranderingen). De pakketten bestaan uit informatie, videobeelden & geluidsfragmenten en zijn op CD-ROM én Internet aangeboden.

91. LSO,

mevr. M. Vreeburg, Oostenburgervoorstraat 90, 1018 MR Amsterdam, 020-6204815, lso@antenna.nl

Milieu en ontwikkeling van binnen naar buiten

Gecoördineerde aanpak van activiteiten gericht op verdere inbedding van milieu en ontwikkeling in het onderwijs en op ontwikkeling van een buitenschoolse mondiale invalshoek van NME.

Output

- Koppeling van de leskist "De wereld rond afval" aan Sinterklaasfeest/speelgoed met als invalshoek rechtvaardigheid en een koppeling met het bestaande concept 'leerlandschap'.
- Inbreng van moduul 'milieu en ontwikkeling' in nascholing NME voor het VO.
- Inbrengen invalshoek 'milieu en ontwikkeling' d.m.v. vertaling van bestaande LSO-producten in de activiteiten van Scouting.
- onderwijsproject 'This is a journey' voor VO-scholen
- nieuwsbrieven 'Reisberichten'(over 'This is a journey')
- gebruikersbijeenkomsten (voor docenten) over 'This is a journey'
- Mondiale wandeltochten (en één fietstocht) voor buitenschoolse doelgroepen (senioren, ambtenaren/politici, inwoners algemeen én kerken) in Bergen, Schoorl, Den Bosch, Breda, Delft. Zoetermeer en Nijmegen.
- Global Attitude trainingen voor kader Scouting
- activiteitenprogramma's met Scouting-groepen over mondiale thema's (Water, Partnership, Codename Future, Coastwatch en Code Chili)
- Draaiboek bij lesmateriaal 'This is a journey' t.b.v. docentenondersteuning
- Internationale scholencontacten
- Handboek 'Scholenbanden Noord-Zuid', 1999, LSO

92. MOOI Stichting,

dhr.drs. J.C.M. Verheijden, Postbus 64; 6500 AD Nijmegen, 024-3888544, mooi@antenna.nl

Noord-Zuid-CD

Output

CD-ROM met een overzicht van leermiddelen op het vlak van mondiale vraagstukken; bedoeld voor het voortgezet onderwijs.

93. SME MilieuAdviseurs,

dhr. G. Verweij, Postbus 13030, 3507 LA Utrecht,030-28024444

Act 2, save energy, save nature

Een project voor middelbare scholen waarin het vraagstuk van klimaatverandering en natuur dichterbij wordt gebracht. Dit gebeurt door in lessen en met praktische activiteiten vooral te werken aan energiebesparing.

Output

- Leerlingmateriaal (klas 2 Basisvorming) voor de vakken Aardrijkskunde, Biologie, Natuurkunde, Techniek, Economie en Verzorging. Het leerling materiaal is gesplitst in materiaal voor respectievelijk VBO/MAVO en HAVO/VWO.
- Docentenhandleidingen voor alle vakken gesplitst naar VBO/MAVO en HAVO/VWO.
- Lesmateriaal bovenbouw natuurkunde/scheikunde, aardrijkskunde, maatschappijleer en biologie
- Lesmateriaal installatietechniek, bouwkunde en elektrotechniek
- "De energiesupermarkt" software voor onder- en bovenbouw
- Klimaatreferendum (27 okt. t/m 7 nov. 1997) + klimaatkrant
- Act2 Challenge - scholierenwedstrijd.
- uitbreiding Act2-pakket: Greenpeace Zonne-energie project & ACT2-day leerlingenwedstrijd

94. SME-milieuadviseurs,

dhr. M. Bosch, Postbus 13030, 3507 LA Utrecht, 030-28024444

GLOBE

Nederland participeert in het GLOBE-programma, zoals dat in 1994 door de Amerikaanse vice-president Al Gore werd gelanceerd. In landen over de hele wereld zetten docenten en leerlingen zich in om het mondiale milieu te monitoren. De kern van GLOBE is dat leerlingen metingen verrichten aan natuur en milieu en die met leerlingen in andere landen en met onderzoeksinstellingen uitwisselen.

Output

- Handboek GLOBE (engelstalig) inclusief didactisch supplement (nederlandstalig) bedoeld voor scholen voortgezet onderwijs, waarin verschillende natuur- en milieu-thema's uitgewerkt worden (o.a. weer en water)
- kerndoelenanalyse, Tweede Fase opdrachten, Masterplan Globe Nederland,
- GLOBE(TM) 1997 Supplement Teacher's Guide: aanvullende informatie voor docenten bij bestaande handboek (zie output 1996)
- Scholierenwedstrijd 1997 én cassettebandje met GLOBE-muziek.
- (Video) GLOBE Education and Training video "Remote Sensing"
- Diverse TV-uitzendingen, o.a. TELEAC/NOT - "Mentormagazine" en TV5 Amsterdam - "Loket 1"
- 'GLOBE Actueel' voor scholen
- Terugkomdag voor docenten (d.d. 13-6-1997)
- Enquête onder docenten naar behoeften en wensen
- Globe-nieuwsbrief (voor scholen, beleidmakers en wetenschappers)
- GLOBE-CD "The sound of Globe"
- Knipselkranten
- trainingen voor docenten van nieuwe GLOBE-scholen

95. SLA,

mw. M. Gribling, Nieuwe Herengracht 29-1, 1011 RL Amsterdam, 020-6231554

Ruimte voor duurzame ontwikkeling in de tweede fase VO

Het project bestaat uit meerdere deelprojecten. Uitbreiding van de serie 'Ruimte voor duurzame ontwikkeling' en ondersteunende activiteiten die het gebruik van het materiaal stimuleren.

Output

Lesmateriaal Tweede Fase Aardrijkskunde & Economie "Ruimte voor Duurzame Ontwikkeling: Benin katoen voor de toekomst", bestaande uit:

- Werkboek; Auteurs: Jos Broersen, Miriam Gribling & Kees Hoogendoorn; SLA Amsterdam 1998; ISBN 90-72444-12-4.
- Bronnenboek; Auteurs: Kees Hoogendoorn & Peter Ton; SLA Amsterdam 1998; ISBN 90-72444-11-6.
- Antwoordenboek

N.B.: m.i.v. 9-9-1999 is de organisatie SLA niet

meer werkzaam; de distributie van ontwikkelde materialen is overgenomen door Uitgeverij Essener, Kerkbuurt 39 A, 1551 AC Westzaan, fax: 075-6211200 (mevr. Gribling is daar nu werkzaam).

96. Milieu Educatie centrum Midden-Brabant,

de heer R. Vereijken, Postbus 924, 5000 AX, Tilburg, 013-5353935

Avontuurlijke Watertocht

Een avontuurlijke watertocht als onderdeel van Festival Mundial in de klas. Integreren NME en mondiaal educatie. Via handleiding en studiedag doorleren aan andere NME-organisaties

97. Nationale Jongerenraad voor milieu en Ontwikkeling,

de heer E.J. Dirx, Postbus 19269, 3501 DG, Utrecht, 030-2316833

Draag 'ns wat anders

Project over milieuvriendelijke en eerlijke kleding met integraal mondiale aspecten bedoeld voor HBO/MBO Mode en Textiel

98. Stichting Noordzee,

mevr. I. Span, Drieharingstraat 25, 3511 BH, Utrecht, 030-2340016

Linken leggen met de Wereld

Mondiale dimensie toevoegen aan bestaande Coastwacht-project. Leerlingen wisselen tevens informatie en ervaringen uit via een specifieke website. Eigen en partnerorganisaties. mondialiseren

NIET-ONDERWIJS

99. SME Milieu-Adviseurs/Scouting Nederland,

mw. J. de Jongh, Postbus 13030, 3507 LA Utrecht, 030-2802444

Jongeren Internationaal Interactief

Buitenschools NME-project beoogt om jongeren aan te zetten tot bilaterale (internationale) vormen van onderzoek, uitwisseling (via e-mail) en activiteiten. Het project omvat een eerste pilot met Scouting en hun counterparts in Zuid-Afrika, Tsjechië en Slowakije.

Output

- Werkmap met 6 onderdelen (opzetten van een e-mail-project, e-mail in partnerships, basisprincipes van partnerships, het opzetten van een partnership, geschiedenis van Zuid-Afrika, spelkatern kennismaking & cultuur)
- werkconferentie voor landelijk kader van maatschappelijke organisaties d.d. 11-12-1997, inclusief verslag.
- "Opzetten van een internationale e-mail uitwisseling: manual voor het landelijk kader van maatschappelijke organisaties", SME Milieuadviseurs/Scouting Nederland, mevr. ir. J. de Jongh, Utrecht, september 1998.
- "Opzetten van een internationale e-mail uitwisseling: manual voor lokale afdelingen van maatschappelijke organisaties", SME Milieuadviseurs/Scouting Nederland, mevr. ir. J. de Jongh, Utrecht, september 1998.

100. CNME Gelderland / Gelderse Milieufederatie,

dhr. A. de Koning, Jansbuitensingel 14, 6811 AB, Arnhem, 026-3512927

Stedenband en NME

NME-thema's opnieuw aanpakken met partnersteden Oost-Europa. Aan de hand daarvan bestaande materialen mondialiseren en hun culturele visie inbrengen.

101. Gemeente Delft, Sectie NME,

mevrouw R. van Oostveen, Postbus 53, 2600 AB, Delft

Water in de wereld

Centraal staat mondiale waterproblematiek. In een themaweek met seminar en tentoonstelling wordt een breed publiek bereikt. Tevens een programma voor het basis en voorgezet onderwijs.

102. LSO,

mevr. M. Vreeburg , Postbus 1548, 1000 BM Amsterdam, tel. 020-6204815

Doorwerking

Doorwerking vanuit het totale programma mondiaal 1998/1999 middels vier regionale bijeenkomsten en publicaties in tijdschriften.

103. Natuur en Milieu Educatie Centrum,

mevrouw L. Haafkens, Plantage Middenlaan 2e, 1018 DD, Amsterdam, 020-6225404

Mondialisering van NME

Verkennen van de ontwikkelingsmogelijkheden van een breed mondiaal en intercultureel georiënteerd NME-werkveld

104. Natuur en Milieu Overijssel,

Stationsweg 3, 8011 CZ, Zwolle, 038-4217166

Milieuhuis Mondiaal

Mondialisering van het bestaande milieuhuis, landelijk voorlichtingscentrum over milieuwijs wonen en bouwen. Eigen leefmilieu en leefstijl in mondiaal perspectief plaatsen

105. Stichting Veldstudie,

de heer drs. G.A. van Griethuysen, Hei- en Boeikopseweg 143, 4126 RH, Hei- en Boeicop, 0347-342085

Natuurdagen voor allochtonen

Tot stand brengen van Marokkaanse jongerenmilieugroepen in Amsterdam en Marokko. Creëren van een communicatienetwerkstructuur ter vergroting v.d. zorg voor de eigen omgeving

N88
P+R
N88
Hondsrug

Mobiliteit

Mobiliteit

De uitdaging voor het thema 'Mobiliteit en NME' is gericht op bewustwording en probleemherkenning door doelgroepen als burgers, vrouwen, ouders, werknemers, jongeren, sporters enzovoort. Twee invalshoeken hebben daarbij prioriteit. Ten eerste de mobiliteit in kleinschalige sociale leerprocessen op lokaal niveau en ten tweede mobiliteit en jongeren.

ONDERWIJS

106. Veilig Verkeer Nederland,

dhr. J.L. M. van Geffen, Postbus 423, 1270 AK Huizen, 035-5248800

Leerlandschap Mobiliteit

Jongeren brengen, met gebruik van de ontwikkelde concepten 'Leerlandschap' en 'Code Name Manager', binnen het onderwijs hun eigen mobiliteitsprojecten ten uitvoer. De bottom-up benadering staat daarbij voorop.

Output

- "Run je eigen projectbureau mobiliteit: alles over de uitvoering van je mobiliteitsplan" (handboek), St. Industriepartners en Schoolcurriculum/Veilig Verkeer Nederland/Codename Future/SLO/Podium, 1997.
- brochure "Jongeren en mobiliteit: mobiliteit en verkeersveiligheid in het voortgezet onderwijs", VVN/Codename Future, Huizen, '97
- Uitgevoerde plannen op scholen

107. Vormgevingsinstituut,

mw. C. Bakker, Keizersgracht 609, 1017 DS Amsterdam, 020-5516500

Mobiliteit en informatietechnologie

Centraal staan het ontwikkelen van kennis en het creëren van bewustwording over de mogelijkheden die de informatietechnologie biedt om de milieubelasting van autorijden te verkleinen. Dit leidt tot ontwerpscenario's.

Output

- Toekomstvisies op verkeer en vervoer van vier jonge ontwerpers (concrete ontwerpen op transferpunten, privé-gebruik auto en spanningsveld tussen privé en openbaar bezit); ontwerpen zijn gepresenteerd op een conferentie voor Young Designers (13 en 14 november 1997)
- Video "What happens when young designers get together with European companies of reputation?"(vertoond op TV bij Veronica 24 november 1997).

108. SRE Milieudienst Regio Eindhoven,

dhr. A.J. Oosting, Postbus 435, 5600 AK Eindhoven, 040-2386471

Verkeersteams in het Voortgezet Onderwijs

Fietsverkeer, carpooling en openbaar vervoer van een naar scholen voor VO stimuleren via verkeersteam's door leerlingen 12-18 jaar (educatief).

NIET-ONDERWIJS

109. Natuur en Milieu, Stichting,

mw.drs. R. Kwakkestein, Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht, 030-2331328,

Lokale Initiatieven Milieu sparende Mobiliteit

Regionale werkgroepen, waarin diverse maatschappelijke sectoren vertegenwoordigd zijn (emancipatieburo's, opbouwwerk, bedrijfsverenigingen, verkeersorganisaties/natuur- en milieuorganisaties, ouderenorganisaties, ecoteams, winkeliersverenigingen, vrouwengroepen en kerkelijke groepen) gaan aan de slag om een oplossing voor het mobilieitsprobleem op maat te formuleren voor de eigen regio en zorg te dragen voor implementatie ervan.

Output

- Werkgroepvorming & inventarisatie in 7 provincies
- Uitvoering van activiteitenplannen in 7 provincies (Flevoland, Noord-Brabant, Utrecht, Zeeland, Gelderland, Drenthe en Overijssel): op lokaal niveau werken diverse soorten groepen en actoren aan concrete knelpunten voor mobiliteit.

110. Natuur en Milieu Overijssel,

mw. A. Naber, Stationsweg 3; 8011 CZ Zwolle, 038-4252525

Mobiliteit en Emancipatie

De stellingname is dat een toegenomen emancipatie leidt tot een toename van de mobiliteit. I.s.m. Emancipatieburo Overijssel is vanuit lokale milieu- en vrouwengroeperingen naar oplossingen gezocht voor dit probleem. In twee pilot-gemeenten werd in afstemming met de lokale overheid een convenant en plan van aanpak opgesteld.

Output
- Startconferentie 29 november 1996 (verslag)
- Brochure "Milieu, mobiliteit en moderne leefstijlen", Monique Zeegers & Henny Loos, 1997, Zwolle (= samenvatting van het rapport "Milieu, mobiliteit en moderne leefstijlen, onderzoek onder taakcombineerders in Hardenberg en Deventer")
- Werkboek "Moderne Mobiliteit", uitgave gezamenlijk door Emancipatiebureau Overijssel/Natuur en Milieu Overijssel, Hennie Loos & Monique Zeegers, 1998. (Is bedoeld voor lokale groepen om te werken aan mobiliteitsvraagstukken in de eigen leefomgeving)

111. Vormgevingsinstituut,

mw. C. Bakker, Keizersgracht 609, 1017 DS Amsterdam, 020-5516500

Mobiliteit en informatietechnologie

Centraal staan het ontwikkelen van kennis en het creëren van bewustwording over de mogelijkheden die de informatietechnologie biedt om de milieubelasting van autorijden te verkleinen. Dit leidt tot ontwerpscenario's.

Output
- Toekomstvisies op verkeer en vervoer van vier jonge ontwerpers (concrete ontwerpen op transferpunten, privé-gebruik auto en spanningsveld tussen privé en openbaar bezit); ontwerpen zijn gepresenteerd op een conferentie voor Young Designers (13 en 14 november 1997)
- Video "Wat happens when young designers get together with European companies of reputation?"(vertoond op TV bij Veronica 24 november 1997).

112. Schippers en de Vries,

F. Schippers, Oranjestraat 25, 9717 GA Groningen, 050-3143470

Verkeersadvies aan bewonersgroepen via internet,

Drieledig doel:
- bewonersgroepen stimuleren naar oplossingen voor mobiliteitsproblemen te zoeken
- bekendheid geven aan materialen en cursussen van diverse verkeersveiligheidsorganisaties
- via internet contacten tussen bewonersgroepen. (uitwisseling info en ervaring, samenwerking)

Output

Website op internet: 'www.drenthe.nl/sites/rov'.

113. SME Milieuadviseurs,

mw. E. Leusink, Postbus 13030, 3507 LA Utrecht, 030-28022444

Burger, Mobiliteit en NME

Het betreft een samenwerkingsproject met St. Natuur en Milieu, Veilig Verkeer Nederland en ANWB. Een aantal bestaande initiatieven worden versterkt en een doorwerking van de procesmatige aanpak vindt plaats naar relevante organisaties en instellingen (lokale en provinciale overheden; private sector; lokale afdelingen maatschappelijke organisaties, zoals ANWB, VVN, recreatieve org., vrouwen- en jongerenorganisaties).

Output
- brochure "Burgers in Beweging: negen voorbeelden van een actieve inbreng van burgers bij mobiliteitsvraagstukken", SME Milieuadviseurs, Milly de Bruyn & Jaimitha de Jong, juni 1999, ISBN 90 6619 150 3

114. Natuur & Milieu Overijssel,

mevr. A. Naber, Stationsweg 3, 8011 CZ Zwolle, 038-4217166

Burgers voor mobiliteit, mobiliteit voor burgers

Kernwoorden bij dit project zijn burgers, participatie en mobiliteitsvraagstukken. In drie regio's worden lokale projecten uitgevoerd.

115. Nationale Jongerenraad voor Milieu en Ontwikkeling,

mevr. M. Vonk, Postbus 19269, 3501 DG, Utrecht, 030-2316833

Nieuwe wielen, nieuwe wegen

Het verkennen van nieuwe mogelijkheden voor een duurzame aanpak van de toenemende mobiliteitsvraag.

116. Natuur en Milieu Overijssel,

mevrouw J. Zijlstra, Stationsweg 3, 8011 CZ, Zwolle, 038-4217166

Pamela pakt de fiets

Door vijf creatieve werkvormen verpakt in een fietstas, worden jongeren uitgedaagd initiatieven te ontplooien rond het thema mobiliteit.

117. SRE Milieudienst Regio Eindhoven,

de heer A.J. Oosting, Postbus 435, 5600 AK, Eindhoven, 040-238 64 71

Bike challenge

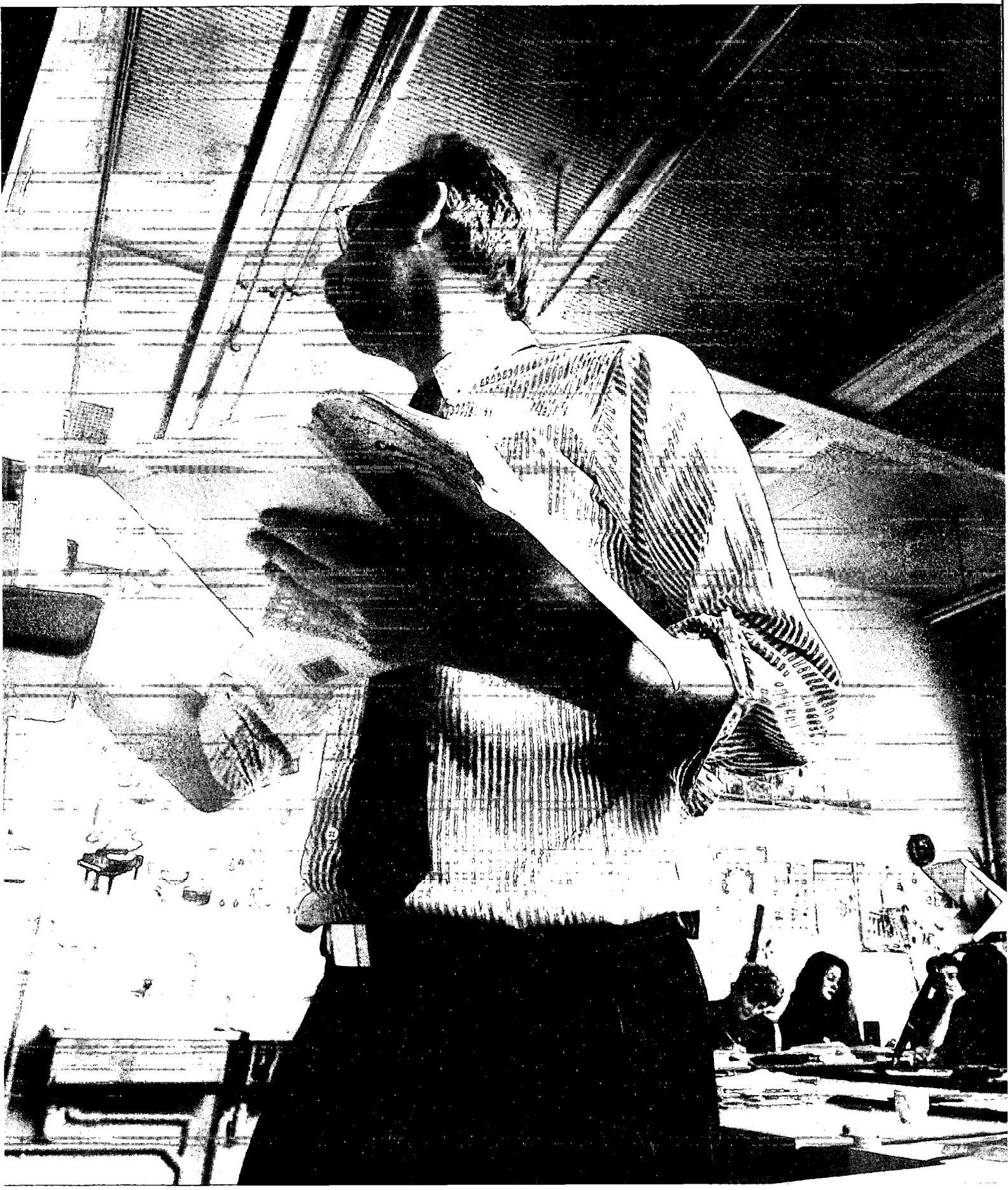
Stimuleren van het fietsgebruik bij bedrijven structurele aandacht geven.

118. Vormgevingsinstituut,

mevrouw C. Bakker, Keizersgracht 609, 1017 DS, Amsterdam, 020-5516500

Wisselstroom

Direct betrokkenen en belanghebbenden bij bouw en gebruik van nieuwe overstapplaatsen, d.m.v. creatieve verbeeldingen informeren en bijdragen aan meningsvorming.

Professionalisering en kwaliteitszorg

Een belangrijk doel van de Extra Impuls is om, naast inhoudelijke verdieping en verbreding in de thematische programma's, ook te werken aan het professionaliseren van NME-organisaties en het verhogen van de kwaliteit van het NME-werk.

Daarbij is een professionele NME-organisatie omschreven als een organisatie die in staat is tot zelfregulering, die zich voortdurend kan aanpassen aan een veranderende omgeving met behoud van de kwaliteit van producten en werkprocessen, dus efficiënt en effectief.

ONDERWIJS

119. Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN),

dhr. drs. J.O. van der Veen, Postbus 30011, 6503 HN Nijmegen, 024-3459981, info@fe.han.nl

NME Onderwijsmodellen VO

Komen tot werkbare onderwijsmodellen voor een geïntegreerde aanpak van NME op VO-scholen in Gelderland. De nadruk ligt daarbij op samenwerkingsverbanden tussen vakken & activerende werkvormen. Leraren in opleiding doorlopen trajecten met scholen.

Output

- Vakoverstijgend lesmateriaal en bijbehorende docentenhandleidingen
- Procesbeschrijving van de aanpak met succes- en faalfactoren
- Reader "Natuur- en Milieueducatie" voor een vakoverstijgend curriculum op de Lerarenopleiding. 90 studenten uit 8 vakken hebben het curriculum gevolgd.
- 4 VO-scholen hebben i.s.m. afstudeerders lerarenopleidingen interne curricula NME gemaakt (docentenhandleiding en materialen).

120. Hogeschool West-Brabant,

dhr. A. van Oosterhout, Postbus 280, 4870 AG Etten-Leur, 076-5021950

De tweede fase vernieuwt met NME

De opleidingen Milieukunde van de Hogeschool West-Brabant (Breda) en Milieutechnologie van de HAS (Den Bosch) onderzoeken hoe zij inhoudelijk en organisatorisch de Tweede Fase van het VO structureel kunnen ondersteunen m.b.t. de inbedding van NME.

Output

- rapport 'Kennismaking VO en NME'.
- 4 proefscholen hebben pilot-project uitgevoerd (Den Bosch, Breda, Drunen & Raamsdonkveer)
- cursus 'projectmatig werken voor VO-docenten'
- docentenhandleiding 'projectmatig werken voor VO-docenten'
- leerlinghandleiding 'projectmatig werken voor bovenbouw HAVO/VWO'

121. Veldwerk Nederland, Stichting,

dhr. H. Smit, Het Woldhuis 11, 7325 WN Apeldoorn, 055-3667199

Kwaliteitszorg Programmaontwikkeling,

Ontwikkelen van de kwaliteitszorg t.a.v. NME programma-ontwikkeling. Hierdoor wordt een bijdrage geleverd aan de gewenste professionalisering in het NME-veld. Het proces van kwalitatieve verbetering van programma's wordt gedaan aan de hand van een pilot, n.l. "natuurzorg-programma voor het basisonderwijs".

Output

Concept-draaiboek gereed, maar nog niet alle fasen van de kwaliteitszorg zijn uitgewerkt.

122. Hogeschool Alkmaar,

dhr.dr. P.A.M. Conijn, Postbus 403, 1800 AK Alkmaar, 072-5183581

Deskundigheidsbevordering,

Versterking en uitvoering van de nascholing NME-coördinatoren Primair Onderwijs in samenwerking met de verspreide lokaties. Binnen deze nascholingen wordt specifiek gewerkt met het pedagogisch concept 'leerlandschappen'.

Output

- Nascholingscursussen (52 nieuwe coördinatoren opgeleid)
- Coördinatorendag NME (jaarlijks)
- Nieuwsbrieven van Landelijk Netwerk coördinatoren NME PO
- "Van vonk naar lopend vuurtje - de coördinator natuur- en milieueducatie in de basisschool", Mirjam Bastings, Marianne Uijlings & Yolanthe van der Ree, december 1997, Uitg. de Akelei, Assendelft, ISBN 90-74043-46-1.

123. Hogeschool Alkmaar,

dhr.dr. P.A.M. Conijn, Postbus 403, 1800 AK Alkmaar, 072-5183581

Facilitering scholennetwerken

Netwerken van scholen uit het VO en het PO kunnen op basis van een convenant en daarna gekoppeld activiteitenplan in aanmerking komen voor subsidiëring van activiteiten. Coördinatie door Hogeschool Alkmaar.

Output
- "Scholennetwerken Natuur- en Milieueducatie" (brochure met beschrijvingen), samenstelling: Jeroen Onderwater, januari 1998, uitgave Uitgeverij de Akelei Assendelft i.s.m. Hogeschool Alkmaar.
- 17 scholennetwerken gestart (8 primair onderwijs en 9 voortgezet onderwijs) en activiteiten uitgevoerd in schooljaar 1996/1997.
- "Scholennetwerken Natuur- en Milieueducatie 1997/1998" (brochure met beschrijvingen), samenstelling: Jeroen Onderwater, juli 1999, uitgave Uitgeverij de Akelei Assendelft i.s.m. Hogeschool Alkmaar.
- 11 scholennetwerken gestart (6 primair onderwijs en 5 voortgezet onderwijs) en activiteiten uitgevoerd in schooljaar 1997/1998.

124. Hogeschool Alkmaar,

dhr.dr. P.A.M. Conijn, Postbus 403, 1800 AK Alkmaar, 072-5183581

Onderwijskundige inbedding,

Organisatie van drie werkconferenties over de onderwijskundige inbedding van NME.

Output

3 werkconferenties (17 december 1996, 24 mei 1997 en 13 november 1997) voor experts onderwijs uit beleid, wetenschap en praktijk en voor onderwijsbegeleidingsdiensten, PABO's en schoolmanagers. Van elke conferentie is een verslag en videoband beschikbaar.

125. Hogeschool van Utrecht,

dhr.drs. K. van der Veen, Postbus 14007, 3508 SB Utrecht, 030-2547249

Vervolgcursus voor NME-coördinatoren voortgezet onderwijs

Vanuit de basiscursus voor NME-coördinatoren wordt een verder verdieping aangebracht op de volgende gebieden: o.a. vergroten van NME-draagvlak, versterken positie coördinator in schoolorganisatie en adviseren van collega's.

Output
- Materiaal modulen vervolgcursus NME-coördinator
- "De NME-coördinator als veranderaar", Chantal Ruben & Lennart Rem, januari 1997.
- "Creatief communiceren", Remy van Kasteren, mei 1997.
- "Midden-manager",1997
- "Adviseur", 1997

126. Hogeschool v. Utrecht,

dhr K. van der Veen, Postbus 14007, 3508 SB UTRECHT, 030-2547347

NME binnen de initiële leraren opleidingen

Onderzoek, conferentie en nazorg aan lerarenopleidingen zodat handreikingen gegeven kunnen worden voor het incorporeren van NME in hun bestaande programma's. Het gaat om lerarenopleidingen van Hogescholen en Universiteiten.

Output
- Map "Draaiboek voor een implementatietraject", bedoeld voor lerarenopleidingen, die NME willen gaan invoeren in de opleidingen (beleids- en vakmatig).
- Conferentie "NME in de initiële lerarenopleidingen" (d.d. 9 oktober 1997) inclusief conferentiemap.
- Diverse producten rond het deelproject "Zorg en rechtvaardigheid. NME doelen en inhouden, basisonderwijs en basisvorming": 4 readers (zorg en rechtvaardigheid in gesprekken, in onderzoek en in beleving; zorg en rechtvaardigheid, achtergrondinformatie), evaluatie 'docentluwe module 'zorg en rechtvaardigheid in NME'.
- Projectplannen van 10 lerarenopleidingen voor implementeren en institutionaliseren van NME in de komende jaren.

127. IVN Vereniging voor Natuur en Milieueducatie,

dhr.drs. G. Schippers/dhr. drs. S. Frijters, Postbus 20123,1000 HC Amsterdam, 020-6228115

NME, een multiculturele benadering,

Ontwikkelen van een passend en structureel aanbod voor scholen met leerlingen uit verschillende culturen met betrekking tot multiculturele waarden en natuur en milieu.

Output
- Vooronderzoek
- Start-document 'NME een multi-culturele benadering', juni 1997, Stan Frijters (ILO) en Ger Schippers (IVN)

- Experimentele docentenhandleiding "Kringlopen, afval en milieu" voor klas 2VBO/MAVO, maart 1998, versie 1, Stan Frijters/Ger Schippers e.a., IVN/UVA Amsterdam.
- Experimenteel lesmateriaal "Kringlopen, afval en milieu", maart 1998, versie 1,

128. OMO/College Asten Someren,

dhr. W. Jacobs, Postbus 66, 5720 Asten , 0493-692911

Onderwijskundig Leiderschap NME

Het aanbod bestaat uit een oriëntatie-advies, een invoeringsadvies en begeleiding op onderdelen van de implementatie.

Output

Gerealiseerd zijn:

- 28 oriëntatie-adviezen voor scholen die nog aan het beging staan van nadeneken over NME
- 8 uitgebreide invoeringsadviezen voor scholen die concreet willen starten met invoering
- 3 probleemoplossende adviezen voor scholen die problemen ondervinden bij de invoering van NME.

129. PMVO,

dhr.drs. E. Veenstra, Postbus 85518, 2508 CE Den Haag, 070-3607858

Informatievoorziening naar scholen

Output

Vier uitgaven van een VO-koerier over NME: doelgroepen zijn scholen in het voortgezet onderwijs. In de VO-koerier zijn praktische voorbeelden van NME op school en columns opgenomen .

130. PMVO,

dhr.drs. E. Veenstra, Postbus 85518, 2508 CE Den Haag, 070-3607858

Procesbegeleiding PMB/PMVO

Output

Stelt jaarlijks een programma op voor NME in het PO/VO als onderdeel van het Kaderplan NME en begeleidt, stuurt en coördineert de projecten uit het onderwijsprogramma PO/VO.

131. RUG, UCLO Leraren opleiding Biologie,

dhr.drs. B. Jansen, Oude Boteringestraat 48/50, 9712 GL Groningen, 050-3636777

NME binnen de tweede fase

In samenwerking met zes scholen wordt een draaiboek gemaakt met oog voor studiehuisprincipes en NME in de Tweede fase VO.

Output

- "Duurzaamheid: eerlijk delen is verstandig: een essay over duurzame ontwikkeling in het VO", Maarten Pieters (SLO), augustus 1996 (concept-versie), Haren.
- "Alle domeinen en eindtermen m.b.t. natuur, milieu, duurzame ontwikkeling in de Tweede Fase eindexamenprogramma's", oktober 1997 (eindversie), Haren.
- "Didactische kanten van vakoverstijgende NME-programmma's in de Tweede Fase", Jan van Rossum (Frantzen, Reehorst en van Rossum), augustus 1996 (concept-versie), Haren.

133. RUG, UCLO Leraren opleiding Biologie,

dhr.drs. B. Jansen, Oude Boteringestraat 48/50, 9712 GL Groningen, 050-3636777

Profielwerkstukken NME,

Vier pilootscholen doen voorbereidend en uitvoerend werk t.b.v. profielwerkstukken en zullen de ervaringen meenemen in hun ontwikkelwerk en in het te ontwikkelen draaiboek voor de ontwikkeling en uitvoering van thematische, vakoverstijgende NME-activiteiten in de Tweede Fase VO.

Output

- "Draai- en logboek voor een schoolintern ontwikkelingsproject", versie 1.2, juni 1997, Alfred Schermer (IDO-VU), Haren.

134. CITO,

dhr.drs. G. van der Kroft, Postbus 1034, 6801 MG Arnhem, 026-3521111

Ontwikkeling evaluatie-instrument "NME profielwerkstuk", *ƒ 125.000,-*

De ontwikkeling van een evaluatie-instrument 'NME profielwerkstuk' te gebruiken als schoolexamen in HAVO en VWO in de vernieuwde Tweede Fase VO.

Output

Publicatie: "Voorbeelden profielwerkstuk: profiel Economie en Maatschappij en Natuur en Gezondheid, onderwerp NME", Mariëtte Lieverse/Ger van der Kroft/Lody Smeets, CITO Arnhem, april 1999.

135. Hogeschool Alkmaar,

dhr.dr. P.A.M. Conijn, Postbus 403, 1800 AK Alkmaar, 072-5183581

De educatieve stad

Ontsluiting van educatieve mogelijkheden van een stad of regio, structurele samenwerking tussen scholen en buitenschoolse instellingen en de verdere uitbouw van de serie 'leerlandschappen', bedoeld voor de basisschool en de basisvorming.

Output

- Brochure "De educatieve stad: een aanzet tot vorming van partnerschips tussen scholen, bedrijven en instellingen." Stichting De Educatieve Stad, dr. P. Conijn & drs. E.J.J. van Hezik, 1997, Zaandam.
- Publicatie "De educatieve stad: een inleiding op de serie 'De kunst van het Leerlandschap'", Piet Conijn, 1997, Alkmaar, ISBN 90-74043-41-0.
- Publicatie "Groep 7 beheert een uitgeverij: van Cocon tot Gouden Vlinder" & "Een alternatieve energiecentrale op school", Kees Borst & Rommy Kempenaar, 1997, Uitgeverij De Akelei.
- Werkboek "Leerlandschappen in een Educatieve Stad", samenstelling Piet Conijn, 1997, Alkmaar.
- "De educatieve stad: ...kijk- & leesboek", Piet Conijn, St. Educatieve Stad Alkmaar, Uitgeverij de Akelei, Assendelft, 1998.
- "The educational city: ...text & pictures", by Piet Conijn, a publication of De Akelei, Assendelft, 1998.
- "Een gast in de klas" (in de serie 'De kunst van het leerlandschap'), Marianne Schuurmans, 1999, Uitgeverij Akelei, Alkmaar, ISBN 90-74043-54-2.

136. Hogeschool van Utrecht,

dhr. H. Frantzen, Postbus 14007, 3508 SB Utrecht, 030-2547347

Docentenconferentie "De didactiek van NME"

ACTA-consult verzorgt al sinds enkele jaren een jaarlijkse conferentie NME voor docenten in het voortgezet onderwijs. In 1997 staat de vereiste didactiek centraal.

Output

Uitvoering conferentie april 1997.

137. Hogeschool van Utrecht,

dhr. H. Frantzen, Postbus 14007, 3508 SB Utrecht, 030-2547347

NME, educaties en facetten in het MAVO/VBO

Ontwikkelen en uittesten van materiaal om MAVO/VBO-docenten in staat te stellen NME een structurele plaats te geven in het nieuwe MAVO/VBO. NME wordt geïntegreerd ingezet met andere educaties en facetten.

Output

Op 2 scholen zijn trajecten doorlopen om tot een geïntegreerde aanpak te komen. Dit heeft geleid tot producten als docentenhandleidingen, leerlingenmateriaal voor diverse thema's en procesverslagen.

138. NME-Net,

dhr. H. Frantzen, Postbus 14007, 3508 SB Utrecht, 030-2547347

Schoolontwikkeling en NME

Het project is gebaseerd op de constatering dat een flink aantal scholen, nog maar moeizaam overgaan tot NME-activiteiten. Bovendien hebben veel van die scholen moeite met het invoeren van andere vernieuwingen. Zij hebben daarbij ondersteuning nodig. In dit project wordt dat geboden in de vorm van twee begeleiders: implementatie-deskundige en NME-expert.

Output

- vier scholen geparticipeerd in het project: diverse schooleigen producten zijn gemaakt.

139. NME-netwerk 4N2,

dhr.drs. R.J. Delhaas, p/a Kerklaan 30, 9751 NN Haren, 050-3632213

NME: Leren van de schoolomgeving

Ontwikkelen, uittesten, produceren en landelijke beschikbaar stellen van twee draaiboeken ten behoeve van contacten met de schoolomgeving in het kader van NME-activiteiten. Leerlingen benaderen en bezoeken zelfstandig instellingen om informatie te verzamelen, onderzoek te doen en stage-activiteiten uit te voeren.

Output

- "Op stap, een handleiding voor buitenschools leren", Yolanda Halbesma & Nelly Swijnenburg & Ruud. J. Delhaas, Rijks Universiteit Groningen Universitaire Lerarenopleiding Biologie i.s.m. 4N2 netwerk van NME-coördinatoren in Noord-Nederland, juni 1998.

140. Oostgelders Platform NME,

dhr. J. Zwiers, Postbus 277, 7000 AG Doetinchem, 0314-374141

Kwaliteitszorg 'NME en het primair onderwijs'

Een traject voor kwaliteitszorg wordt opgezet. Het betreft het uitvoeren van een reeds ontwikkelde activiteitenmatrix (middels studie- en werkbijeenkomsten) en moet leiden tot een verbetering van de beoordeling door NME-centra van (bestaande en te ontwikkelen) NME-producten primair onderwijs op hun pedagogische-didactische opzet en de uiteindelijke effecten.

141. Codename: Future,

Zeestraat 71, 2518 AA Den Haag, 070-3604134

ICT & NME inventarisatie,

Inzicht geven in:

1) de wijze waarop ICT nu al wordt toegepast in een aantal scholen en projecten

2) de criteria voor toepassingen van ICT gekoppeld aan NME uitgaande van de belangen van de belangrijkste gebruikers, te weten leerlingen en docenten

3) procesaanbevelingen te doen over de relevantie van ICT voor NME en van NME voor ICT en over de plaatsing van NME op Edu-net.

Output

Rapport "Slotadvies Onderzoek NME & ICT", mei 1998, Robin Berg, Stichting Codename Future, Den Haag.

142. Hogeschool Alkmaar,

dhr.dr. P.A.M. Conijn, Postbus 403, 1800 AK Alkmaar, 072-5183581

NME & de initiële opleidingen voor het basisonderwijs

Het project heeft als doel om nieuwe ontwikkelingen in de didactiek van NME en andere educaties over te dragen van het nascholingscircuit in primair onderwijs naar de initiële opleidingen voor leraren in het basisonderwijs. Een nevendoel is om pabo's meer te betrekken bij het landelijke netwerk van NME-projectleiders.

Output

- Verschillende documenten voor schoolprofielen zijn ontwikkeld:
- 'De techniekschool', samenstelling Fons Cornelissen (Hogeschool Domstad, 1999.
- 'De ondernemende school', samenstelling Piet Conijn (St. Educatieve Stad) & Saskia van Oenen (NIZW), 1999.
- 'De sportieve school', samenstelling Ton van Rijn (Hogeschool Haarlem), 1999.
- 'De mondiale school', samenstelling Piet Conijn Henny Weima (St. Educatieve Stad), 1999
- 'De digitale basisschool', samenstelling Piet Conijn (St. Educatieve Stad) & Nico Beugeling (basisschool Theo Thijssen), 1999.
- 'De eco-school', samenstelling Yvonne Koning & Marianne Schuurmans (Hogeschool Alkmaar), 1999.
- 'De interculturele school', samenstelling team basisschool de Wijzer & Mariëtte Kruithof (specialist interculturele vorming Hogeschool Alkmaar) & Piet Conijn (St. Educatieve Stad), 1999.

143. Hogeschool van Utrecht,

dhr. H. Frantzen, Postbus 14007, 3508 SB Utrecht, 030-2547347

Oogstjaar NME 1998

Dit project bestaat uit twee tweedaagse werkconferenties voor o.a. opleiders/nascholers PO en VO, schoolbegeleiders en onderwijsexperts

en de jaarlijkse docentenconferentie voor docenten en schoolleiders. De werkconferenties worden inhoudelijk gecentreerd rondom de twee didactische kernvernieuwingen: de omslag naar zelfstandig leren en de didactiek van waardencommunicatie.

144. IVLOS Rijksuniversiteit van Utrecht,

dhr. O. de Vries, Postbus 80127, 3508 TC Utrecht

DOOR (digitale Onderwijs Ontwerp Ruimte) NME

De moduul wordt zo opgezet dat in een latere fase ook expertise van andere educaties kan worden ingevoegd en eventueel kan worden overgegaan op een integrale moduul educaties en facetten. Het bevat relevante informatie over projecten, producten en ondersteuning en verschaft op een interactieve manier adviezen over aspecten van schoolbegeleiding.

Output

CDROM + website

145. Katholieke Pabo Zwolle,

dhr. F. van Bussel / dhr. J. Onderwater, Ten Overstraat 68, 8012 EW Zwolle, 038-4217425

Scholennetwerken NME PO

Laatste ronde van facilitering scholennetwerken, nu alléén nog voor netwerken van basisscholen.

146. SLO,

dhr.M. Pieters, Postbus 2041, 7500 CA Enschede, 053-4840840

ENSI-programma,

Uitwisseling met NME-ervaringen in het onderwijs vanuit andere europese landen.

Output

ENSI-bijeenkomst gehouden d.d. september 1998 te Linz (Oostenrijk)

147. BVE-raad/COLO,

dhr. R. Maas, Postbus 196, 3730 AD De Bilt, 030-2219811

NME en de formele volwasseneducatie,

Het project beoogt versterkte inbedding van NME in de sector educatie (= volwasseneducatie van de ROC's!) vanuit de lokale/regionale context. Hiertoe worden ontwikkelprojecten op lokaal niveau opgezet, waarbij een koppeling wordt gelegd tussen het gemeentelijk beleid ten aanzien van milieu en natuur (leefbaarheid en duurzaamheid) en het beleid m.b.t. de sector educatie.

148. Hogeschool Alkmaar,

dhr. P. Comijn,

Oogstjaar NME primair onderwijs

Extra aandacht voor de doorwerking van resultaten uit diverse succesvolle NME-projecten voor het basisonderwijs.

149. MEC Nijmegen,

drs. L.C.M. Frings, 3e van Hezewijkstraat 2a, 6542 JP Nijmegen, tel. 024-3730535.

Makelaarprogramma PO

Het project 'Makelaarprogramma PO' van het MEC Nijmegen is een computersysteem voor Milieu Educatieve Centra, waarmee al het aanbod in de regio nauwkeurig kan worden afgestemd op de specifieke behoeften van scholen en docenten.

150. IOWO (Instituut voor onderwijskundige dienstverlening),

mevr. M. Hulshof, IOWO, Postbus 9103, 6500 HD Nijmegen, 024 -3612470

Hiaten NME-onderwijs

Onderzocht wordt welke mogelijke knelpunten er nog zijn bij de implementatie van NME in het onderwijs. In NME21 kan daar dan nog extra aandacht aan gegeven worden.

Output

"Actiepunten voor hiaten in het duurzaamheidsonderwijs", M.J.F. Hulshof, G. Frederiks, M. Woutersen en A.B.M. Rijnhart, KU Nijmegen, IOWO (Instituut voor onderwijskundige dienstverlening), september 1999.

NIET-ONDERWIJS

151. Bezoekerscentrum "De Hoep",

p/a dhr. R. Maarschall,CNME Noord-Holland , 1901 EJ Castricum, 0251-65078, cnme.noordholland@ivn.nl

Water, te kust en te keur

Een samenwerkingsverband tot stand brengen tussen bezoekers- en informatiecentra gericht op kust, duin en water in Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland , om zo ef-

fectiviteit, samenhang en herkenbaarheid van NME-activiteiten te vergroten. Het motto is 'eenheid in verscheidenheid'.

Output

- cursus watergids (dossiers)
- rapport "checklist & criteria gezamenlijke tentoonstellingen en manifestaties"
- onderzoeksrapport 'communicatieve samenwerking informatie- en bezoekerscentra', november 1997, drs. M.J.A. Groenewegen (Gallileo Management Consultants
- verslag 'deelproject veldwerk', Ton van der Putten & Agnes van Straaten-Huygen, november 1997
- werkconferentie "Water te kust en te keur" d.d. 5 september 1997
- rapport "Spelen met de natuur" (Staats Bosbeheer)
- nieuwsbrieven
- "1 pot nat" (folder, lespakket en waterkrant)
- informatiemap "vlindermonitoring"
- ondertekening convenant door 25 samenwerkende organisaties d.d. 30-06-1998.

152. Consulentschap NME Zeeland/IVN,

Postbus 334, 4460 AS Goes, 0113-211675, cnme.zeeland@ivn.nl

Euregio Scheldemond: natuur, milieu en burgers

Opbouwen van een grensoverschrijdend NME-netwerk, in een euregionaal samenwerkingsverband (Scheldemond) tussen Zeeland en België (West-Vlaanderen).

Output

Inzet in voorbereidings- en proceswerkzaamheden. Januari 1997: startconferentie van het totale project. Concrete activiteiten in de 'Scheldemond' Euregio zijn geweest: NME-vrijwilligers dag, cursus voor NME-vrijwilligers ("Milieu van de Natuur"), nascholing leerkrachten PO/VO, natuuroudercursus 'water', operationeel Streeksteunpunt.

153. Gemeente Breda, Dienst Stadsbeheer,

dhr. G.J. Endedijk, Postbus 3106, 4800 DC Breda, 076-5294000

Professionalisering regionale NME

In drie Brabantse regio's (Stadsgewest Den Bosch, MEC Midden-Brabant, Stadsgewest Breda) worden initiatieven ontplooit om de regionale NME-instellingen te professionaliseren. Centraal staat hierbij het opereren van regionale NME-instellingen op strategisch en organisatorisch niveau.

Output

Onderzoeksrapport "Professionalisering van regionale NME-voorzieningen", oktober 1996, drs. J. Schouw/drs. A.P. Zwaneveld (CEA, bureau voor communicatie en advies over energie en milieu

154. Gemeente Den Haag afd. Milieucommunicatie,

mevr. J. Plasmans, Postbus 12651,2500 DP Den Haag, 070-3536358

NME en Wijkbeheer

Nadere analyse en aanpak van NME in wijkbeheer op basis van activiteitenprofielen.

Output

- Analyserapport "NME en Wijkbeheer", september 1997, drs. G.C.G. de Clercq.
- Brochure "NME en Wijkbeheer" (gebaseerd op het genoemde analyserapport), Den Haag, Annemiek de Ruiter (eindredactie), mei 1998, een uitgave van NME-overleg Vier Grote Steden, ISBN 9075779 05 4.

155. Global Action Plan Nederland,

dhr. ing. P. van Luttervelt, Postbus 18626, 2502 EP Den Haag, 070-3466995, gapnl@wxs.nl

EcoTeam Meldpunt

Het opvangen, begeleiden en het strategisch werven van EcoTeams. Het Ecoteamprogramma richt zich op mensen en huishoudens met als doel een milieuvriendelijke leefstijl te ontwikkelen.

Output

Trainingen voor coachers en wervers; landelijke terugkomdagen; ID-boek handleiding voor coaches, nieuwsbrieven voor vrijwilligers, regionale Ecoteam-meldpunten en actieve werfgroepen.

157. ISOR/Onderwijsonderzoek RUU,

dhr.dr. K.M. Stokking, Postbus 80140, 3508 TC Utrecht, 030-2534785, *owksecr@fss.uu.nl*

Overdracht van professionele know-how

Project richt zich op ontwikkeling, vernieuwing en kwaliteitsverbetering van drie onder-

delen van het NME-werk: uitvoerende NME-activiteiten, ondersteuning van NME-activiteiten en evaluatie-activiteiten. Hiertoe worden cursussen ontworpen.

Output

Zes cursusontwerpen:

- selecteren en aanpassen educatief materiaal
- activerende didactiek
- marktgericht werken
- evalueren
- projectmatig werken
- leren veranderen

158. IVN,

dhr. drs. G.J. Jutten/ dhr. J. de Vrieze, Postbus 20123, 1000 HC Amsterdam, 020-6228115, ivn@ivn.nl

Kwaliteitszorg

Ontwikkelen van kwaliteitszorg t.a.v. serviceverlening en inhoudelijke ondersteuning door NME-organisaties (in het bijzonder IVN-afdelingen) aan het publiek.

Output

- "Handleiding kwaliteitszorg IVN" augustus 1997, Amsterdam.
- 4 kwaliteitsbulletins bedoeld voor personeelsleden IVN (incl. consulentschappen)
- 'Handboek interne organisatie IVN-beroepsorganisatie', april 1998, Amsterdam.

159. IVN, Vereniging Natuur- en Milieu-educatie,

dhr.drs. G.J. Jutten, Postbus 20123, 1000 HC Amsterdam, 020-6228115, ivn@ivn.nl.

Ondersteuningsstructuur NME-werkveld

Opbouw van een vernieuwde, professioneel georganiseerde ondersteuningsstructuur voor het lokale en regionale NME-werkveld.

Output

"Ondersteuningsstructuur NME-werkveld", verslag van een inventarisatie van het NME-werkveld, februari 1997, Marian van der Heide, Amtserdam.

(Project heeft geleid tot het opzetten van een bureau NME-diensten onder de vlag van IVN, welke een relevante rol vervult in de programmering professionalisering en kwaliteitszorg in de NME)

160. Kinderboerderijen Nederland, Stichting,

dhr. ir. A.L.W. Visser, Postbus 64, 3770 AB Barneveld, 0342-414881, website: www.tref.nl/s-hertogenbosch/kinderboerderij/skbn.htm

Kinderboerderijen en Centra voor NME

Zowel kinderboerderijen en NME-centra betrekken op hun eigen wijze kinderen en volwassenen bij natuur en milieu. Gezocht wordt naar inpasbare nieuwe programmamogelijkheden voor kinderboerderijen in samenwerking met NME-centra.

Output

- "Samenwerking tussen kinderboerderijen & centra voor NME", november 1996, Rijk Scheer (Adviesbureau Jeugd Werk), onderzoeksrapport.
- Activiteitenboek Natuur- en Milieu-activiteiten op kinderboerderijen, juni 1997, samenstelling Rijk Scheer (Adviesbureau Jeugd Werk)
- Cursus(materiaal) 'NME op de Kinderboerderijen' (gehouden op 15/16 oktober 1997 en 29/30 oktober 1997).

161. NME Nederland i.o., Stichting,

dhr.drs. B.Smit, p/a Eikbossenweg 199, 1213 RX Hilversum, 035-6215367

Landelijk NME-magazine

Doelgroepen zijn onderwijs, gemeenten, NME-organisaties en waterschappen. Het betreft de uitgifte van een eerste (gratis) nummer. Daarna kunnen belangstellenden een betaald abonnement nemen.

Output

"NME-Support" (eerste exemplaar onafhankelijk NME-tijdschrift), herfst 1998, dhr. drs. Barend Smit (eindredactie), een uitgave van Stichting NME-Nederland i.o..

162. Pieter Vermeulen Museum,

mw. J. Herder-Brouwer, Moerbergplantsoen 20,1972 XG IJmuiden, 0255-536726

Marktverbreding NME-Zuid-Kennemerland/Velsen

Op basis van een marktverkenning bij (nieuwe) doelgroepen worden nieuwe product-markt-combinaties ontwikkeld.

Output

- brochure met NME-aanbod voor recreanten/senioren

- brochure met NME-aanbod voor bedrijfsleven
- "Verslag en plan van aanpak project Marktverbreding", Pieter Vermeulen Museum e.a., Castricum, april 1999.
- "Evaluatie ondersteuningsaanbod Lokale Agenda 21 voor regiogemeenten", Pieter Vermeulen Museum, april 1999.

163. Recreatie Rotterdam,

dhr. R.M. van Raaij, Postbus 1240, 3000 BE Rotterdam, 010-4172568

NME-centrum nieuwe stijl

Gebruikers- en doelgroepen stellen veranderende eisen aan nieuwe NME-centra: een programma van eisen wordt opgesteld. In het vervolg-onderzoek wordt geanalyseerd wat dat voor consequenties heeft voor de NME-medewerker van de toekomst.

Output

- "Naar een NME-centrum van de toekomst", onderzoeksverslag en wegwijzer, Margreeth Broens, oktober 1997, Rotterdam.
- "Werken in het NME-centrum van de toekomst: onderzoeksverslag en wegwijzer", Margreeth Broens, Dienst Recreatie Rotterdam namens NME-overleg vier grote steden, juni 1999, ISBN 90 901 2444-6

164. Scouting Gelderland, Stichting,

dhr. F. van Lent, Parkstraat 30, 6828 JJ Arnhem, 026-4435583

Animo Samenwerkingsproject

Scouting Gelderland en Consulentschap NME Gelderland werken samen om NME in te bedden in lokale Scouting-groepen. Doelgroep van het project is het vrijwillig kader op diverse niveau's binnen de Scouting en IVN.

Output

Handboek & Trainingen

165. SME Milieuadviseurs ,

dhr. F. Hesselink, Postbus 13030, 3507 LA Utrecht, 030-2802444

De spiegel van buiten

Professionalisering van het NME-veld wordt van buitenaf bekeken. Verwachtingen die buiten de sector (o.a. wetenschap, commercie, lokale beleidsmakers, jeugdwerk) leven t.a.v. de professie NME worden geïnventariseerd. Doel is een beeld te krijgen van de eisen die gesteld worden aan de professionalisering van NME.

Output

"Spiegel van buiten", Bouwe Taverne, Utrecht, januari 1997.

(In het rapport wordt o.a. een vergelijking gemaakt met professionalisering in de sectoren basiseducatie, ouderenzorg en gezondheidseducatie).

166. CNME Drenthe,

mevr. G.M. van Dinteren/ dhr. N. van Altena, Postbus 125, 9400 AC Assen,0592-371740

Een fundament voor NME

In Drenthe zijn vrijwel geen gemeenten die NME in hun eigen takkenpakket hebben opgenomen. De komende tijd gaat er, door gemeentelijke herindeling, veel veranderen. Dit is het moment om NME op de agenda van nieuw te vormen gemeenten te krijgen.

Output

Handboek 'NME in de Drentse gemeenten: een fundament voor NME', Nico Altena, oktober 1998, Assen.

167. Gemeente Geleen,

dhr. R. Geurts, Postbus 610, 6160 AP Geleen, 046-4784545

Co-productie gemeentelijk NME-beleid,

Co-productie is een proces, waarbij overheden samen met burgers, bedrijven en instellingen beleid ontwikkelen en uitvoeren. De relevantie van co-productie voor gemeentelijk NME-beleid is nog niet onderzocht. Geleen heeft tot nu toe geen NME-beleid gevoerd. Deze blanco situatie heeft tot gevolg dat de co-productie van NME-beleid in Geleen niet wordt belast en beperkt door beleidstraditie.

Output

- "Kroniek van een beginnende co-productie: een overzicht van de gebeurtenissen in het streven van de gemeente Geleen om te komen tot lokaal NME-beleid", (tussenrapportage), prof. dr. P.W. Tops/N. Adriaanse/ drs. R. Weterings, KUB Tilburg, december 1997.
- Rapport "Plinthos, op weg naar een centrum voor natuur- en milieueducatie"
- "Een (co)-productieve beleidspraktijk in de

gemeente Geleen: een kroniek van de gebeurtenissen in het streven van de gemeente Geleen om te komen tot lokaal natuur- en milieueducatiebeleid (juli 1998 - april 1998), prof. dr. P. W. Tops & drs. R. Weterings, KUB Faculteit der rechtsgeleerdheid, Centrum voor Recht, Bestuur en Informatisering, sectie Bestuurskunde, Tilburg, augustus 1998.

168. Natuur en Milieu, Stichting,

dhr. B. Sprengers, Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht, 030-2331328

Integraal Waterbeheer

Het project behelst studiedagen en veldsymposia voor waterschapsbestuurders over het thema 'Integraal Waterbeheer'. Met deze activiteiten wordt een bijdrage geleverd aan de professionalisering van waterschapsbesturen en de beleidsmatige inbedding van NME-thema's in het waterschap.

Output

- "Waterschappen en natuurontwikkeling", Anton Kiewit, september 1997, Utrecht (achtergrondmateriaal voor studiedagen en veldsymposia)
- diverse veldsymposia en studiedagen verspreid door Nederland.

169. Vrijwilligers Management, Stichting,

mw. J. Engelen / dhr. S. Elbers, Postbus 12080, 3501 AB Utrecht, 030-2333937

Migranten en Milieu

Migranten vormen voor natuur- en milieuorganisaties een interessante, maar tot nu toe nauwelijks bereikte doelgroep. Vijf milieu- en drie migrantenorganisaties participeren in een aantal pilots om ervaring op te doen met intercultureel werken in de NME buitenschools.

Output

- "Werkboek Migranten en Milieu: een model voor samenwerking tussen migranten- en milieuorganisaties", Ina Wilbrink, oktober 1998, Stichting Vrijwilligers Management, Utrecht.
- Werkconferentie 'Migranten en Milieu' op 11-11-1998, met workshops en aanbieding werkboek met ervaringen uit pilotprojecten.

170. Waddenvereniging,

mevr. N. Bout, Postbus 90, 8860 AB Harlingen, 0517-415541

Doelgroepenonderzoek Waddengebied

Het onderzoek 'doelgroepen waddengebied', zal moeten leiden tot een betere, meer professionele NME in deze regio.

Output

- "Beleving van de Wadden: onderzoek naar waarden van bezoekers en bewoners " (samenvatting), F. Coeterier, B. Ploeger, M. B. Schöne & A. Buijs, DLO-Staring Centrum, Wageningen, oktober 1997.
- "Waarden van de Wadden: belevingsonderzoek in het waddengebied", J.F. Coeterier, A.E. Buijs en M.B. Schöne, 1997, rapport 569, DLO/Staring Centrum, Wageningen, ISSN 0927-4499.
- publicatie "Meer effect met natuureducatie op de wadden: mensen willen geraakt worden", Rob Janmaat, Judith Harrewijn & Johanna Minnaard (projectleiding: Nynke Bout), Waddenvereniging, Harlingen, augustus 1999, ISBN 90-70322-28-5
- publicatie engelstalig "More effective environmental education about the wadden area: the emotional touch", Rob Janmaat, Judith Harrewijn & Johanna Minnaard (projectleiding: Nynke Bout), Waddenvereniging, Harlingen, augustus 1999, ISBN 90-70322-29-3

171. Gemeente Breda, Dienst Stadsbeheer,

dhr. G.J. Endedijk, Postbus 3106, 4800 DC Breda, 076-5294000.

Professionalisering regionale NME-organisaties

10 regionale NME-organisaties (tezamen met elk 2 counterparts) stellen een ontwikkelplan op, op het onderwerp professionalisering van de eigen organisatie. Aan de orde komt daarbij o.a. de NME-inhoudelijke positionering en verbetertrajecten van de organisatie als geheel.

Output

Lokale NME-organisaties hebben gewerkt aan professionalisering via het model van ontwikkelplannen (o.a. over bedrijfsvoering, kwaliteitszorg dienstverlening & product/markt-combinaties).

172. IVN, Ver. voor natuur- en milieu-educatie,

mw. Lucassen, Postbus 20123, 1000 HC Amsterdam, 020-6228115

Scholingsaanbod NME-beroepskrachten.

Scholingsmogelijkheden voor NME-beroepskrachten activeren en via deze weg professionalisering van NME-organisaties een impuls geven. Hiertoe wordt het bestaande aanbod van scholingsmogelijkheden geordend, worden NME-beroepskrachten bevraagd op scholingsbehoeften en wordt op basis van gesignaleerde lacunes in het huidige aanbod aanvullende scholingsmogelijkheden ontwikkeld.

Output

- "Scholingsoverzicht NME: een overzicht van na- en bijscholingsmogelijkheden voor NME-werkers in Nederland", december 1997, Maria Rosendal/Rosa Lucassen/Arianne Doeleman, IVN, Amsterdam.
- Verslag NME-praktijkdag 'Nieuwe Media' d.d. 14 mei 1998.
- Verslag Wisselwerkdag "NME veranderen... NME met anderen" d.d. 15 januari 1998.
- Verslag werkconferentie "Milieuparticipatie naar de volgende ronde" d.d. 28 mei 1998.

173. SME Milieu-adviseurs

dhr.Hesselink, Postbus 13030, 3507 LA Utrecht, 030-28024444

Communicatie en Monitoring Professionalisering,

Het thema 'professionalisering' communiceren naar het NME-veld via een gids 'wie = wie in NME-professionalisering' en aan monitoring doen door de inzet van een panel met NME-beroepskrachten.

Output

- "Professionals in natuur- en milieueducatie: een gids voor lokale en regionale NME-werkers in Nederland", november 1997, Carla van Baarsen.
- "Expert-meeting Professionalisering", verslag van de meeting d.d. 28-10-1997, SME Milieu adviseurs, oktober 1997.

174. Consulentschap NME Noord-Brabant,

mw. W. Bonthuis, Postbus 9042, 5000 HA Tilburg, 013-5357846

Kwaliteitsverbetering Regionale NME/NME

Het regionaal overleg NMC (RO-NMC) in Noord-Brabant is het overleg waarin de zes vertegenwoordigers NME/Natuur- en Milieucommunicatie (NMC) van de Brabantse gewesten samenwerken. In het licht van marktgericht werken, wil het RO-NMC enerzijds werken aan kwaliteitsverbetering van haar structuur, anderzijds kwaliteitszorg in de regionale instellingen ontwikkelen en implementeren.

Output

Eindrapport "Kwaliteitsverbetering werkprocessen: de verbetering van werkprocessen tussen NME/NMC-afdelingen, gemeenten en het programmabureau MC in de provincie Noord-Brabant", drs. Henk.J.M. Leenders, CEA Rotterdam, april 1999.

175. IVN, Vereniging voor Natuur- en Milieu-educatie ,

mw. R. Lucassen, Postbus 20123, 1000 HC Amsterdam, 020-6228115

Kwaliteitszorg (doorwerking en expertmeetings)

Kwaliteitscriteria worden ontwikkeld op twee onderdelen van het NME-werk. Hiertoe worden twee kwaliteitsgroepen geformeerd van lokale/regionale NME-werkers. Ze worden begeleid door een kwaliteitszorgdeskundige. De kwaliteitscriteria worden in de praktijk getoetst.

Output

- Procesverslag NME-Kwaliteitsproject 'Zo gaat ie goed... zo gaat ie beter', juni 1998, Hans Nuiver, L& Consultancy/Bureau Nme-diensten, Amsterdam.
- Publicatie "Handreiking kwaliteit natuur- en milieueducatie: producten en diensten", Arianne Doeleman, Rosa Lucassen en Femke Molenaar, IVN/Bureau NME-diensten, augustus 1999.

176. CEA,

dhr. J Schouw, Postbus 21421, 3001 AK Rotterdam, 010-4046080

Don Quichotte of Lancelot

Een korte, opiniërende verkenning naar nieuwe trends in lokaal milieubeleid en bestuurlijke veranderingen. Het doel is om de kansen van NME in dit veranderende veld te beschrijven.

Output

Essay: "Van Don Quichotte tot Lancelot: NME van moraalridder tot ridder van de ronde tafel?", november 1997, Harm Blanken (NOVIO)/Gert-Jan Endedijk (Gemeente Breda)/Jan SchouwCEA/Wim Timmermans (IBN).

177. SGBO,

drs. C.D. Mak, Postbus 30435, 2500 GK Den Haag, 070-3738357

Workshop "NME: Solo of Samenspel"

Met behulp van de Group Decision Room methode (GDR) worden participanten werkzaam op verschillende niveau's van NME-beleid, uitgedaagd om tot betere afstemming te komen van beleid en verantwoordelijkheden.

Output

De GDR-workshop is uitgevoerd in september 1997. Verslag beschikbaar.

178. IOWO,

mevr. drs. M. Hulshof, Postbus 9103, 6500 AD Nijmegen, 024 - 3612470

Werkveldverkenning NME 2000

Onderzoek naar toekomstverwachtingen van NME-professionals

Output

"Het NME-werkveld naar 2004: vernieuwing binnen of buiten de gouden koorden?", een onderzoek onder NME-organisaties en hun stakeholders, M. Hulshof, A. van Rheede & G. Frederiks, IOWO, Katholieke Universiteit Nijmegen, november 1998.

179. NovioConsult,

dhr. D.J. Joustra, Postbus 256, 6500 AG Nijmegen, 024-3813333

Procesondersteuning Jongeren en NME,

Output

- Consultatie- en adviesgesprekken
- notitie over jongerenparticipatie en -beleid.

180. RU Utrecht, leerstoelgroep NME,

mevr. M. Broens, Postbus 14007, 3508 SB Utrecht, 030-2547347

NME en de informele volwasseneducatie

Het stimuleren van samenwerking tussen NME en de sector van het informeel leren (sociaal-cultureel werk en opbouwwerk) op lokaal niveau. Het project omvat een startconferentie (met informatiemarkt), het stimuleren, volgen en beschrijven van (vier) lokale praktijkvoorbeelden (good practice) en een adequate evaluatie.

181. Consulentschap NME Limburg,

de heer J. Simons, Postbus 455, 6040 AL, Roermond, 0475-350990

Ondersteunende NME-organisaties,

Versterken/professionaliseren van de ondersteuningsstructuur voor het beroepsmatige NME-werkveld

182. Consulentschap NME Utrecht,

mevrouw A. de Vries, Bunnikseweg 39, 3732 HV, De Bilt, 030-221 05 99

Ondersteunende NME-organisaties,

Versterken/professionaliseren van de ondersteuningsstructuur voor het beroepsmatige NME-werkveld

183. Gemeente Breda, Dienst Stadsbeheer,

mevr.W. Bonthuis/de heer G. Endedijk, Postbus 3106, 4800 DC Breda, tel. 076-5294758.

Impuls NME-centra,

20 nog niet betrokken NME-organisaties worden in staat gesteld om ook ontwikkelplannen 'professionalisering' voor te bereiden en uit te voeren. Daarnaast wordt een handleiding met tools voor professionalisering samengesteld voor breed gebruik in het NME-veld.

184. IVN,

dhr.drs. G.J. Jutten/mevr. R. Lucassen, Postbus 20123, 1000 HC Amsterdam, 020-6228115.

Impuls NME Kwaliteit & Communicatie/management

Er worden voor 5 producten en diensten kwaliteitscriteria opgesteld in en wordt een impuls gegeven om het reeds ontwikkelde geautomatiseerde 'school-leerjaar-volg systeem' (MEC Nijmegen) breed in Gelderland en heel Nederland te implementeren. Tevens communicatie met het werkveld over het professionalisering-programma (middels artikelen, consultaties van regulier NME-overleg en actualisering scholingsoverzicht en gids 'Wie is wie in NME-land?').

Output

Procesverslag "Project Impuls Kwaliteit NME", juli 1999, bureau NME-diensten.

185. Rijksuniversiteit Utrecht, Groep NME-onderzoek en -onderwijs,

mevr. M. Margadant-van Arcken, Postbus 8130, Utrecht, 030-2547347

Inhoudelijke en didactische criteria voor NME

Met behulp van onderzoek het ontwerpen van inhoudelijke en didactische kwaliteitscriteria voor NME. Deze criteria kunnen een hulpmiddel zijn bij het beoordelen en verbeteren van NME-activiteiten in binnen- en buitenschoolse leersituaties en bovendien de evaluatie in de NME een kwaliteitsimpuls meegeven.

Output

Rapport 'Standaard voor NME', Corine van der Berg en Dieuwke Hovinga, oktober 1999.

186. Regionaal Centrum voor NME,

mevrouw M. Siebum, Vesterbos 2, 6901 BV, Zevenaar, 0316-527743

Uitvoerende NME organisaties

Professionaliseren van lokale NME-organisaties

187. SME Milieu Adviseurs,

dhr. F. Hesselink, Postbus 13030, 3507 LA Utrecht, tel. 030-2802444

Impuls NME-expertise & samenhang programma 'professionalisering en kwaliteitszorg',

Komen tot een verdere ontwikkeling en uitwisseling van de expertise in de NME. Onderdelen hierbij zijn het ontsluiten van informatie uit andere netwerken, het leggen van verbanden met wetenschappelijk onderzoek op terreinen als educatie, communicatie, relatie burger-overheid en gedragsveranderingen.

Output

- "Een blik van buiten: op sociaal instrumentarium en NME-professionals", mei 1999, dhr. mr. F. Hesselink & mevr. ir. J. de Jongh, SME Milieuadviseurs, Utrecht.
- "Discussiemiddag Sociaal instrumentarium & NME in Noord-Holland" (idem in Gelderland), juni 1999, dhr. mr. F. Hesselink & mevr. ir. J. de Jongh, SME Milieuadviseurs, Utrecht.

188. SME Milieu Adviseurs,

dhr. F. Hesselink, Postbus 13030, 3507 LA Utrecht, tel. 030-2802444

Analyse versterking collegiale netwerken

Het uitvoeren van een analyse welke ondersteuningsfuncties op welk niveau worden uitgevoerd door tweede-lijns NME-organisaties en tevens onderzoeken welke verantwoordelijkheden daarbij te onderkennen zijn.

Output

rapport "Collegiale netwerken: strategische versterking en inhoudelijke verdieping", Utrecht, SME Milieuadviseurs, dhr. F. Hesselink & mevr. J. de Jong, juni 1999.

189. St. Veldwerk Nederland,

de heer J.W.H. van Ginkel, Het Woldhuis 11, 7325 WN Apeldoorn, 055-3667199

Conferentie 'evaluatie in de NME'

De kennis en expertise over kwaliteitszorg en evaluatie wordt aan NME-professionals overgedragen. De doelstelling is drieledig: kennis verspreiden/vergroten over evaluatie in de NME, oefenen met evaluatie en toepassen ervan in de eigen werksituatie.

Output

Werkconferentie gehouden 9-11 december 1998 te Hoeven (Nederland), 78 deelnemers (Verslag beschikbaar: contactpersoon mevr. A. Kaskens 0593-322263).

190. IVN/Bureau NME diensten,

Rosa Lucassen, Postbus 20123, 1000 HC Amsterdam 020-6228115

Zeister Kring NME

Het dient als een reguliere ontmoetingsplaats waar NME-professionals (landelijk, provinciaal en regionaal) elkaar ontmoeten, ervaringen uitwisselen en er gewerkt wordt aan de verdere ontwikkeling (vernieuwing en kwaliteitsverbetering) van de NME.

Output

- 17 bijeenkomsten Zeister Kring NME over diverse thema's, o.a. NME in de wijk, NME en Lokale Agenda 21, nieuwe markten voor NME. Van elke bijeenkomst is een reader verschenen.
- 'Jaarboek Zeister Kring 1998', Frits Hesselink & Harm Blanken (redactie) , juli 1999.

191. SME Milieu-adviseurs NCDO,

dhr.Hesselink, Postbus 13030, 3507 LA Utrecht, 030-2802444.

Internationale Conferentie NME

Output

Pan European Expert Meeting on Environmental Education an Sustainable Development, Soesterberg, 27 - 29 januari 1999.

192. IVN, Amsterdam,

de heer drs. G.J. Jutten / mevr. R. Lucassen, Postbus 20123, 1000 HC Amsterdam, tel. 020-6228115.

Procesbegeleiding 'Professionals op de beurs'

Een nieuwe activiteit 'NME-professionals op de beurs' opzetten, voorbereiden en begeleiden in de uitvoeringsfase.

Output

In de eerste helft van 1999 is een 'beurs professionalisering' georganiseerd. Op basis van vastgestelde specifieke criteria konden organisaties een professionaliseringsvoorstel doen. De toekenningen vonden plaats in drie categorieën.

Individuele trainingen management-aspecten

- Bezoekerscentrum De Biesbosch, "coaching"
- Consulentschap NME Friesland, "professionalisering NME-ambtenaren"
- CNME De Boswerf, "training 5 NME-organisaties"
- Consulentschap NME Gelderland namens GOS, "vraaggericht werken"
- Consulentschap NME Groningen namens Intermediairenoverleg, "projectmatig werken"
- Consulentschap NME Noord-Holland, "acquisitie en marketing"
- Gemeente Schiedam, "management en PR/communicatie"
- Milieudienst Noord-West Utrecht, "professionele regionale samenwerking"
- Noord-Brabants Natuurmuseum/MEC Midden Brabant, "marktgericht werken"
- Regio Amstelland/Meerlanden, "projectmanagement"
- St. CNME Maastricht en Meerlanden, "scholingsproject"
- St. Dijkmagazijn, "management opleiding"
- St. Natuur, Landschap en Milieu/Slabroek, "klantgericht werken"
- Waddenvereniging, "training medewerkers

Trajecten voor organisatie-ontwikkeling

- Amsterdams NME-centrum, "stappen meerjarig professionaliseringstraject"
- Bomenstichting/Vlinderstichting/De Kleine Aarde, "rol NME voor organisatie", ieder
- CNME Weizigt, "organisatie-ontwikkeling"
- Consulentschap NME Friesland, "marketingtechnieken"
- Consulentschap NME Zuid-Holland/ZON, "het ZON als lerende organisatie"
- Dienst Stadsbeheer Breda/Milieudienst Midden-Holland/Amsterdams NME-centrum, "netwerk regionale NME-organisaties"
- Milieucommunicatie Leiden, "organisatie-ontwikkeling"
- Milieudienst Midden-Holland, "omgevingsanalyse kansen NME"

Verdieping eerdere professionaliseringstrajecten

- Gemeenten Leusden NME/CNME Zevenaar, "intervisie en collegiale consultatie", ieder
- Milieucentrum Deventer/CNME Landgoed Schothorst/Regio Amstelland Meerlanden/Milieucentrum Harderwijk, "verdieping professionele NME-organisaties"

193. IVN,

de heer B. Zwagemaker, Postbus 20123, 1000 HC Amsterdam, tel. 020-6228115.

Professionalisering informatievoorziening NME

Professionalisering van het landelijk informatiepunt NME

194. IVN,

de heer drs. G.J. Jutten, Postbus 20123, 1000 HC Amsterdam, tel. 020-6228115

Kwaliteitsimpuls NME-instellingen

Ordenen en overdragen van ervaringen uit het programma professionalisering wat betreft het onderwerp kwaliteitszorg.

195. CNME Limburg & Drenthe,

dhr. J. Simons, Postbus 455 6040 AL Roermond, 0475-350990

Training coproductie vrijwilligersorganisaties

De methodiek van co-productie werd toegepast op een nieuw te ontwikkelen NME-beleid. Nieuwe bestuurskundige inzichten werden daarbij gekoppeld aan lokaal NME-beleid. Dit heeft vele leerervaringen op het gebied van publiek-private samenwerking opgeleverd waar vrijwilligers-organisaties op natuur- en milieugebied hun voordeel mee kunnen doen.

196. CNME Noord-Holland,

dhr. R. Maarschall, Dorpsstraat 65 1901 EJ Castricum, 0251-650783

Doorwerking 'Water te kust en te keur

Een samenwerkingsverband is tot stand gebracht tussen bezoekers- en informatiecentra gericht op kust, duin en water in Noord-Holland, Zuid-Holland & Zeeland. Doel was effectiviteit, samenhang en herkenbaarheid van NME-activiteiten te vergroten. Nu: doorwerking van leerervaringen naar binnenlandse bezoekerscentra van Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Nationale Parken.

197. Gemeente Breda/Gemeente Den Haag,

mevr. W. Bonthuis, Postbus 3106 4800 DC Breda, 076-5294758

Doorwerking 'NME in de buurt/wijk

Twee projecten zijn uitgevoerd die zich richten op NME en wijkbeheer. Deze ervaringen worden overgedragen. Doelgroep is NME-professionals die te maken hebben/krijgen met wijkgerichte projecten.

198. IVN/Bureau NME-diensten,

mevr. R. Lucassen, Postbus 20123, 1000 HC Amsterdam, 020 - 6208115

Doorwerking naar NME-werkveld

De vertegenwoordigers van een aantal projecten die zich primair richtten op het NME-werkveld zelf, hebben hun krachten gebundeld tot één doorwerkingsvoorstel. De doorwerking bestaat training en nascholing: adviesgesprekken , workshops op maat en landelijke bijeenkomst voor overdracht kennis en ervaring.

199. Kwadrant,

mw. M. van Apeldoorn, Postbus 194, 8200 AD Lelystad, 0320-244259

Extra momentum voor de groene start in de kinderopvang

Instellingen voor kinderopvang in de provincies Flevoland en Gelderland hebben gewerkt met NME. Vanuit andere delen van het land is er interesse getoond voor werken met NME in de kinderopvang.

200. Ned. Alpen Platform/SME Milieuadviseurs,

dhr. M. Viëtor, Postbus 93200 Den Haag, 070 - 3146435

Travel-workshop duurzaamheid en biodiversiteit

Doel eerdere projecten: het versterken van bewustzijn en betrokkenheid van toeroperators en vervoerders bij de thema's duurzaamheid en biodiversiteit. Tot nu toe werden met name de 'early adaptors' aangesproken. De doorwer-

king voorziet in een vergroting van de doelgroep van early adaptors naar responsieve en reactieve toeroperators.

201. St. Hemag,

dhr. B. Wijnbergen, Postbus 1238 6801 BE Arnhem, 026-4433009

Doorwerking 'Kerk en Milieu': verankering en verbreding

In Gelderland zijn mensen en groepen binnen de kerk gestimuleerd om bezinnend en handelend bezig te zijn met de thema's milieu en duurzaamheid. Resultaat is een breed netwerk van individuen en werkgroepen. De doorwerking wordt gezocht in het beleid van de lokale kerken én op basis van het Gelderse model worden ervaringen verbreed naar de rest van kerkelijk Nederland.

202. Stichting Reinwater,

dhr. M. de Rooy, Vossiusstraat 20 1071 AD Amsterdam, 020-6719322

Leren over 'sturing als leerproces'

Ervaring is opgedaan met een nieuwe communicatieve benadering van technische-georiënteerde doelgroepen (zoals de bouwsector), die tot nu toe met name door wet- en regelgeving gestuurd werden. Deze communicatieve sturing-strategie wil men doorgeven aan andere NGO's (particuliere milieu-organisaties) in Nederland.

203. St. VrijwilligersManagement,

dhr. S. Elbers, Postbus 12080 3501 AB Utrecht, 030-2333937

Doorwerking 'migranten en milieu'

Er is geëxperimenteerd met samenwerkingsvormen tussen migranten- en milieuorganisaties. De doelgroep jongeren is een knelpunt gebleken. Nu: meer inzicht krijgen in de motivationele aspecten van jongeren met verschillende etnische achtergronden m.b.t. NME-vraagstukken.

204. Vereniging Milieudefensie,

dhr. G. Ritsema, Postbus 19199 1000 GD Amsterdam, 020 - 5507300

Doorwerking 'duurzame productie en consumptie; lokale uitdaging'

Een nieuwe aanpak is ontwikkeld voor het lokale werk over duurzaamheid en daarmee een impuls gegeven voor de uitvoering van LA21. De resultaten worden getoetst bij en doorgegeven aan andere landelijke organisaties die lokale afdelingen hebben (bijv. Bilance).

205. De Beuk organisatie- en adviesbureau,

mevr. T. Tom, Koningstraat 1-3 1777 AA Hippolytushoef, 0227 - 593408

Kennismanagement NME

Onderzocht wordt hoe het huidige kennismanagement in de NME georganiseerd is en welke conclusies daaruit getrokken kunnen worden om dat te mogelijk te verbeteren in de toekomst.

Register **'Uitvoerende organisatie'**

(verwijst naar de projectnummers)

LANDELIJK

AIDEnvironment: 29
Aktie Strohalm: 70
Allardsoog-Hunneschans: 7
Animal Support Jongerencongres CEDER: 89
AVVN: 8
Both Ends: 31
BVE-raad: 56, 147
CEA: 176
Centraal Bureau NIVON: 1, 78
Centrum voor Mondiaal Onderwijs: 90
CITO: 134
Centr. Landbouw en Milieu: 41
Codename Future: 51, 57, 141
COS Nederland: 45
CPS: 42
De 12 provinciale Milieufederaties: 20, 79
De Balie: 22
De Beuk organisatie- en adviesbureau: 205
Educambio: 9
Evangelische Alliantie: 59
Global Action Plan: 60, 77, 155
Hect Consultancy: 87
Hogeschool Alkmaar: 52, 122, 123, 124, 135, 142, 148
Hogeschool v. Utrecht: 125, 126, 136, 137, 143
IKC-Natuurbeheer: 34
IOWO: 150, 178
ISOR: 157
IVLOS: 144
IVN Vereniging voor Natuur en Milieu-educatie: 127, 158, 159, 172, 175, 184, 190, 192, 193, 194, 198
Jongeren Milieu Aktief: 62
Katholieke Pabo Zwolle: 145
Landelijk Hogeschool en Universitair Milieu Platform: 47
LSO: 91, 102
LU Wageningen: 6, 26, 37
Manfred v. Eyk: 32
Nationale Jongeren: 3, 94, 99, 113, 165, 173, 187, 188, 191
St. C3: 50
St. Ecokids Nederland: 73, 84
St. Hemag: 61, 201
St. Kinderboerderijen Nederland: 160
St. Kwadrant: 12, 199

St. MOOI: 92
St. Natural Step Nederland: 18, 23
St. Natuur en Milieu: 76, 109, 168
St. NME Nederland: 161
St. Noordzee: 3, 98
St. Reinwater: 14, 85, 202
St. Scouting Gelderland: 164
St. Small World Media Nederland: 15
St. Van het Wit en Co: 49
St. Veldstudie Hei- en Boeikop: 2, 105
St. Veldwerk Nederland: 121, 189
St. Vrijwilligers Management: 169, 203
STAM: 48
Univ. Utrecht Vakgr. Didactiek v.d. Biologie: 30
Van Hall Instituut: 28
Veilig Verkeer Nederland: 106
Vereniging Milieudefensie: 63, 69, 75, 204
Vlinderstichting: 19, 44
Vormgevinginstituut: 107, 111, 118

Provinciaal

Bezoekerscentrum "de Hoep": 151
Brabantse Milieufedearatie: 83
CNME Drenthe: 21, 166
CNME Flevoland: 35
CNME Friesland: 11
CNME Gelderland: 100
CNME Limburg: 86, 181, 195
CNME Noord-Brabant: 174
CNME Noord-Holland: 196
CNME Utrecht: 182
CNME Zeeland: 152
Gelderse Milieufederatie: 74
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen: 119
Hogeschool West-Brabant: 120
Kwadrant: 199
Natuur en Milieu Overijssel: 24, 38, 64, 104, 110, 114, 116
NME-netwerk 4N2: 139
Noord-Brabantse Christelijke Boerenbond: 25
Recreatiewerk Zuid-Nederland: 13
Waddenvereniging: 170

Lokaal

Cos West- en Midden Brabant: 72
Gemeente Breda: 10, 153, 171, 183, 197
Gemeente Delft: 101
Gemeente Den Haag: 80, 154
Gemeent Geleen: 167
Gemeente Haelen: 46
MEC Nijmegen: 149
Milieu Educatie centrum Midden-Brabant: 43, 96
NME-centrum Amsterdam: 103
Oostgelders Platform NME: 140
Pieter Vermeulen Museum: 162
Recreatie Rotterdam: 163
Regionaal Centrum voor NME Doetinchem: 186
SRE Milieudienst Regio Eindhoven: 82, 108, 117
St. Bezoekerscentrum Gemaal de Hooge Boezem: 16
St. Onder Water Museum: 33

Register **'Doelgroepen'**

(verwijst naar de projectnummers)

Onderwijs

Beroepsonderwijs- en Volwasseneducatie: 56, 97, 147

Docenten voortgezet onderwijs: 2, 4, 6, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 34, 46, 50, , 51, 53, 54, 55, 58, 93, 94, 95, 119, 120, 123, 125, , 127, 128, 129, 130, 131, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, , 141, 143, 144, 162

Hoger Onderwijs: 47, 81, 82, 97, 119, 120

(HBO & WO, studenten en docenten): 124, 126, 142, 143, 144

Leerkrachten basisonderwijs: 1, 42, 52, 91, 96, 121, 122, 123, 135, 140, 142, 145, , 148, 149, 162

Leerlingen basisonderwijs: 1, 91, 96

Leerlingen voortgezet onderwijs: 2, 3, 5, 6, 24, 26, 27, 28, 30, 45, 46, 48, , 49, 50, 51, 53, 54, 57, 89, 90, 91, 92, 93, 94, , 95, 98, 106, 108, 127, 131, 158

Onderwijsondersteuners: 4, 34, 37, 121, 124, 131, 141 143, 144, 146, 148, 150

Schoolmanagement basisonderwijs: 42, 52, 121, 122, 123, 124, 135, 140, 142, 145, 146, 148, , 149

Schoolmanagement VO: 34, 55, 58, 96, 96, 119, 120, 123, 127, 128, 129, 130, , 131, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 141, 143, 144, 146

Overheden

Landelijke overheden: 4, 34, 36, 37, 68, 87, 88, 107, 111, 130, 146, 150, , 177, 178, 179, 187, 188, 191, 205

Lokale overheden: 10, 20, 21, 72, 75, 76, 80, 82, 85, 88, 91, 100, , 110, 113, 114, 118, 135, 154, 162, 166, 167, 168, 170, 174, , 176, 178, 187, 188

Provinciale overheden (incl waterschap): 16, 68, 88, 111, 113, 118, 168, 174, 177 , 178, 187, 188, , 196

Buitenschools

Jongeren buitenschools (13-23 jaar): 17, 59, 62, 71, 72, 84, 99, 103, 105, 113, 115, 116, 203

Kinderen buitenschools (4-12 jaar): 73, 84, 103

NME-organisaties

NME-beroepsorganisaties (lokaal/regionaal): 7, 10, 16, 20, 21, 34, 35, 52, 72, 80, 81, 86, , 100, 102, 103, 112, 121, 140, 144, 149, 151, 152, 153, 154, , 157, 158, 159, 160, 161, 163, 164, 165, 166, 167, 169, 170, , 171, 172, 173, 174, 175, 176, 178, 180, 183, 184, 185, 186, , 187, 188, 189, 190, 192, 194, 196, 197, 198, 205

NME-beroepsorganisaties (provinciaal/landelijk): 7, 34, 35, 37, 68, 86, 87, 121, 144, 151, 152, 157, , 161, 165, 172, 173, 174, 177, 178, 181, 182, 184, 185, 187, , 188, 189, 190, 191, 193, 194, 196, 198, 205

NME-vrijwilligers(organisaties): 7, 11, 35, 152, 158, 161, 165, 170, 171, 175, 176, 185, , 190, 195

ANDERE MAATSCHAPPELIJKE ORGANISATIES

Agrariërs: 14, 15, 25, 41, 68
Algemeen publiek: 15, 20, 22, 24, 31, 32, 44, 70, 74, 76, 78, 85, , 91, 100, 101, 104, 107, 110, 112, 113, 114
Bedrijven & instellingen: 12, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 36, 39, , 40, 44, 63, 65, 68, 72, 74, 75, 76, 77, 78, 79, , 80, 81, 82, 85, 87, 100, 104, 107, 111, 113, 117, 118, , 135, 162, 180, 199, 200
Etnische minderheden: 9, 60, 83, 105, 169, 203
Kerken: 59, 61, 67, 76, 91, 201
Lokale maatschappelijke groeperingen, anders dan NME (o.a. natuur- en milieu, emancipatie verkeer & ontwikkelingssamenwerking): 8, 14, 15, 16, 20, 31, 43, 44, 52, 64, 69, 70, , 72, 74, 75, 76, 78, 79, 80, 83, 85, 100, 104, 105, , 109, 110, 113, 114, 118, 155, 160, 169, 176, 180, 190, 195, , 196, 197, 202, 203, 204
Maatschappelijke organisaties, anders dan NME (provinciaal & landelijk): 63, 68, 79, 87, 179, 169, 190, 196, 202
Ouderen: 64, 91, 162
Recreanten: 1, 13, 14, 36, 38, 39, 40, 162, 200
Scouting (leden + kader): 66, 91, 99, 164
Vrouwen: 9, 74, 110, 113

Bezoekadres: Nieuwe Keizersgracht 45 1018 VC Amsterdam
Correspondentieadres: Postbus 18184 1001 ZB Amsterdam

Telefoon: (020) 550 35 55 Fax: (020) 620 87 16
E-mail: info@ncdo.nl Internet: www.ncdo.nl